

bulletin Střediska východočeských spisovatelů

číslo 32 ♦ ročník IX ♦ 2013

Ilustrace: Martina Kulhová – Chůze po slunci

Na slovíčko s Václavem Francem, prozaikem a básníkem, vydavatelem časopisu Kobra a Čaj, vedoucím literárního spolku LiS při knihovně Václava Čtvrtka v Jičíně a organizátorem literární Řehečské slepice.

Nejdříve představte sám sebe jako autora, kolegy jistě bude zajímat, s jakým úmyslem jste začal psát a jak se vám dařilo, co jste již vydal.

Narodil jsem se ve městě, které proslavil především Václav Čtvrtek svým Rumcajsem, před více než padesáti lety. Dětství a mládí jsem prožil v nedaleké vesničce Řeheč, kam se stále vracím a živím se jako zubař v nedaleké Nové Pace. Někdy na besedách říkám, že jsem rozkročen jednou nohou v Jičíně, jednou nohou v Nové Pace a srdcem uprostřed v Řehči.

S literárními pokusy jsem začal někdy kolem jedenácti dvanácti let, asi vůbec prvním vážným pokusem byla povídka Hubeňour, pochopitelně silně inspirovaná povídkami Šimka a Grosmana, ale od té doby jsem prakticky nepřestal psát. Já prostě psal, resp. maloval už od malička, vydával jsem si na stroji časopisy ve dvou výtiscích pro kamarády, chtěl jsem se stát sportovním redaktorem, protože vedle psaní jsem měl vášeň pro sport a v jisté době především pro atletiku. Běhal jsem delší tratě. No ale nakonec jsem se vydal na zubařskou trať a jako řada mých kolegů, stala se i mě kultura ventilem od povolání.

První povídky začaly vycházet koncem 80.let minulého století, pak přišly úspěchy na nejrůznějších literárních soutěžích, uveřejnění mé tvorby ve sbornících a almanaších, až přišly opravdové knihy. Považuji se spíš za prozaika, takže uvedu povídkové soubory Dobrý zločin, Svědek neposkvrněného početí, novelu Jak na Nový rok či knížky ze zubařského prostředí Něco na zub pro zubaře a jejich pacienty, Jednou vrtej, dvakrát trhej či vzpomínková próza na mé dětství v Řehči František (ten vyšel dokonce jako CD pro nevidomé) či povídky ze Řehče Bystřice aneb Kde lišky dávají dobrou noc. Ale vydal jsem i sbírky poezie, jednu jsem věnoval Nové Pace (Kdy město chodí spát), jednu dětem (Olympiáda v ZOO) a další svému mládí (Autogramy dětství a Na druhém břehu dětství).

Angažují se v Literárním spolku LiS při Knihovně Václava Čtvrtka v Jičíně, organizují literární soutěž Řehečská slepice.

Co by měli kolegové ve Středisku východočeských spisovatelů v Pardubicích vědět o LiSu. Kdo se v něm sdružuje, kdy a proč vznikl, jak funguje.

Jičínský literární spolek LiS vznikl v dubnu 1990 na popud současné ředitelky knihovny Mgr. Jany Benešové, která sezvala autory, kteří se účastnili literární soutěže Šrámkova Sobotka. Za více než dvacet let prošlo spolkem více než

čtyřicet autorů z Jičínska. Ze zakládajících jsme zůstali tři, ale přicházeli další autoři. Vydali jsme šest sborníků, uspořádali bezpočet autorských čtení, večerů v knihovně i okolí, besedovali s renomovanými autory (např. v nedávné minulosti Březinová, Sýs, Hejkalová).

Zúčastňujeme se Dnů poezie, uspořádali jsme třikrát Jičínské poetické jaro, kde vystupovali autorky a autoři i z Polska a Slovenska. Právě se slovenskými autory nás již deset let pojí přátelské vztahy. Naši zástupci se pravidelně účastní Martinské poetické jeseně, konající se v září v Martině. Kromě toho se účastníme nejrůznějších literárních setkání, např. v Domažlicích na Chodském poetickém jaru, ale třeba na Dnech poezie v Broumově, na Literární Vysočině v Chotěboři, nyní v Havlíčkově Brodě, na Mělnickém Pegasu, prostě těch činností je hodně. Pořádáme přátelské „stmeláče“ u ohně, kde debatujeme nejen o literatuře. No a v neposlední řadě vydáváme i naše časopisy ČAJ a KOBRA. Nutno uvést, že velký dík patří jičínské knihovně, která nám velmi pomáhá při veškeré činnosti.

S jakým cílem jste se ujal vydávání Kobry a Čaje, kdo jsou jejich čtenáři.

Časem jsme i přes vydání několika sborníků zjistili, že potřebujeme mít nějaké periodikum, kde bychom uveřejňovali svoji tvorbu. A tak vznikla KOBRA (Kulturní občasník regionálních autorů), první číslo jsem vydal v listopadu 2000, s tím, že to bude skutečně občasník, ale nakonec Kobra vychází měsíc co měsíc už více než dvanáct let. Vedle tvorby tam jsou spíše informace o spolkové činnosti, úspěších na soutěžích, zápisy ze schůzek nebo upoutávky na zajímavé knihy, je to vlastně takový náš zpravodaj. Ale v Kobře se daly uveřejňovat pouze kratší příspěvky, spíše poezie, a tak vznikl ČAJ (Časopis autorů Jičínska), kde uveřejňuji delší ukázky nebo celé povídky a postupem času, představujeme hosta ČAJe a rozhovory se zajímavými autory, osobnostmi kultury, knihovnicemi, prostě zajímavými lidmi. I řada členů Střediska východočeských spisovatelů už zde byla představena. ČAJ začal vycházet v říjnu 2002, nejprve jako pololetní časopis, později se ale periodicitu zkracovala a dnes už vychází každý měsíc. V březnu vyšlo číslo 78. V letošním roce zde představujeme i slovenské autory, neboť v lednu uběhlo 20 let od rozpadu federace, a tak chceme trochu zmapovat, jak jsme si vzdálení nebo blízcí. Navíc na podzim oslavíme 10 let od počátku kontaktů jičínskému spolku se spolkem Duria, který pracuje při Turčianskej knižnici v Martině.

A čtenáři? Především naši členové, ale oba časopisy představujeme na nejrůznějších setkáních, akcích, takže máme okruh svých stálých čtenářů. Internetoví příznivci si můžou Kobru i ČAJ přečíst na stránkách www.ikobra.cz, jsou tam umístěna všechna dosud vyšlá čísla. A občas se stává, když se ČAJ objeví na našich stránkách se zpožděním, že mi chodí od známých maily, co se děje, že tam ještě není nové číslo.

A proč vznikla literární soutěž Řehečská slepice? Kdo se jí účastní?

Jak jsem už uvedl v úvodu, pocházím z vesničky Řeheč. Jednou jsme se skupinkou přátel uvažovali, jak nás propagovat. Napadlo mě jako účastníka nejrůznějších literárních soutěží a akcí, uspořádat soutěž trochu jinou, soutěž, kde se nebudeme brát tak vážně a budeme si hrát na to, že Řeheč je středem světa, budeme jako pořádat olympijské hry nebo pozveme Martany atp. Tak v roce 2002 vznikl 1. ročník. A protože typicky řehečským zvířetem není ani lev, ani medvěd, tak vznikla Řehečská slepice. Škarohlídi nám předpovídali jepičí život, ale skutečnost je jiná. Uspořádali jsme v letošním roce 12. ročník (v dubnu), každý ročník má svůj specifický humorný program, ten letošní v duchu motta: Co Řehečák – to muzikant! a vloni jsme vydali sborník 10 Slepice, které (ne)otrásly Řehčí, kde jsou uvedeny nejúspěšnější práce a taky historie soutěže, kompletní výsledky a přehled účastníků. Účastní se řada autorek a autorů nejen z České republiky, ale dokonce ze Slovenska a máme i jednoho Čecha, který žije ve Švýcarsku, ale aktivně u nás soutěží. Moc nám pomáhá i knihovna Václava Čtvrta v Jičíně, která se stala partnerem našeho Sdružení rodáků a přátel Řehče. Ono setkání na počátku dubna je vlastně takovým malým sjezdem rodáků. Navíc akce inspirovala místní hudebníky k založení kapely Řehečského kvarteta, které dokonce v loňském roce vystupovalo v Izraeli.

Řehečská slepice je důkazem, že i v malé vesnici se dají dělat s humorem a nadšením velké věci. A jsem rád, že jsem k tomu svým dílem mohl přispět.

Děkuji za odpovědi. Ptal se Milan Dušek.

ZTRACENÉ A NALEZENÝ

JAN DVORÁK

Za život si nastřádáme oblíbená místa, do kterých čas od času rádi znovu zajíždíme, abychom si připomněli, co nás v nich milého potkalo.

Čím hlouběji plaveme do moře věku, tím víc se hlásí majáků s důvěrně lákavým světýlkem.

Vím dobře, že by bylo krásné poslechnout všechny a postupně navštívit prostory, které připomínají. Jenomže spolu s přibývajícimi roky se nám povážlivě krátí pouť po tomto světě – a my musíme bedlivě zvažovat náplň každého nového dne.

I když tedy i já už musím bedlivě zvažovat náplň každého nového dne, a tím obezřetněji vybírat plochy návratů, k Ztracenému jezeru směřuji s téměř vymezenou pravidelností. Vždycky se ubytuji na týden čtrnáct dní v rodinném penziónu, který jeho zakladatelé pojmenovali Nalezeným. Museli jsme přece dát poutníkům nějakou naději. Nemohli jsme jim dovolit trvale bloudit. Takhle

nějak prý zdůvodňoval netypickou a docela vtipnou volbu názvu patriarcha rodu Hlávků Jeroným, prapradědek dnešního majitele Norberta. A vida – navzdory mnohdy strmým dobovým zlomům zůstal podnikčik mimo křížovatek hlavních cest zachován skoro v původním stavu a v rukách potomků původních majitelů, z nichž se samozřejmě také někdy stávali pouzí správci či nájemci.

Ztracené jezero se nachází v mírně zvlněné krajině, už ne nížinné a ještě ne horské, jako osamělé vodní oko uprostřed hustých lesních porostů. Vklínění tohoto solitéra do stromových vousů působí značně nepatřičně, zároveň však má v sobě osobité kouzlo. Skýtá dojem náhlého a neočekávaného zjevení. Chvějivého tajemství, lákajícího a nedosažitelného. Do studené uzamčené vody vstoupí jen největší odvážlivci – ale i zkušení plavci varovně hovoří o zálužných spodních proudech, které tě pohltní a nevydají.

Poprvé jsem tato osudná místa spatřil jako ještě malý školáček v rámci pravidelných rodičovských výletů, při nichž jsme bez cílevědomého výběru křížem krážem brouzdali naší zemí. Otec uskutečňoval svou představu spočívající v přesvědčení, že než vytáhneme paty za humna, měli bychom poznat každičký kouteček na vlastním dvorku. Čím dřív s tím začneme, tím šíře se nám potom otevře brána do světa. Dobrá, to sice bylo hezké, jenomže ne vždycky se cíl shodoval s našimi představami o příjemném strávení volných dnů. A teď si představte, že jsme kdysi k nově vypátranému pohostinskému stolu v Nalezeném penziónu dorazili v přehřátém letním dnu po vyčerpávajícím pochodu připomínajícím pouštní anabáze z dobrodružných knížek, abychom se dozvěděli, že sice samozřejmě najdeme – i když by tomu mělo být naopak – rovněž Ztracené jezero, po jehož spásných vodách jsme toužili, ale ty zůstanou pravděpodobně pro naše natěšené dušičky nedostupnými. Až se rádně občerstvíme, vyrazíme zase jen na další únavnou procházku, opentlovanou poučujícím komentářem, a vykoupeme se nanejvýš ve vlastním potu. Mé zklamání se ještě prohloubilo, když jsem sledoval apatii matčinu, dvou starších bratrů a přidruženého bratrance. Roztažení v zahradních židlích se starali pouze o to, aby měli plné sklenice a co nejdál odvrátili pokračování v cestě. Ti ubožáci se smířili s tím, že dorazili do relativního pohodlí a vůbec jim nevadilo naše směřování proti logice pouti. Ztratíme-li přece něco, musíme to nalézt – a nikoli naopak. Zdálo se, že jsem se tímto poznáním trápil sám, ostatní zemdlele špásovali a když dokonce pod vlivem otcovým začali podřimovat, můj vzdor vzkypěl s intenzitou splašených koní. V krvi mi koloval dráždící jed hladového hmyzu.

Bez jakéhokoli slůvka jsem nepozorovaně opustil milované klimbaly a vybaven už základními znalostmi čtení, psaní a počítání se vydal na provokativní stezku opravdového hledání. Natěšený, dychtivý, rozechvělý, vykulený – zkrátka a dobře: ovládaly mě radost i strach. Vždyť jsem se ocitl najednou skutečně sám. Poprvé

jsem stanul na vlastních nohách. Vzdálen bezpečí domova. Blízký nekonkretizované nejistotě.

Zpětně si vybavuji, že mě zklamala snadná dostupnost údajného Ztracence. Vedly k němu přehledné a poměrně bezpečné pěšiny /kromě dvou vymezených klikatila se jedna strmější, vyšlapaná zřejmě „odvážnějšími“ chodci/ a orientující turistické značky. Tedy v podstatě schůdná trasa, jakých jsem s ochránci absolvoval vícero a i teď se vlastně dral v jejich šlépějích. Jako by nade mnou stále vězela ochranná ruka a já se nedokázal vymanit z jejího stínu.

Jenomže když se posléze přede mnou otevřela monumentální vodní plocha, rozčeřená hladivými dotyky znepokojujícího větru, rozčarování bylo vystřídáno omdlévající závratí. Rozlehlé jezero jsem nemohl přehlédnout celé. Strmé skály v jeho dolní části zabodávaly do dna kamenné tesáky a vytvářely skryté úžlabiny. Břehy se místy ztrácely v spletitých labyrintech rozbujelého rostlinstva. Zelenomodrou barvu hladiny stínovaly otisky oblaků i stromů. A pleskavý zvuk vlnek jsem slyšel, rozpadlé tóny přírodních nástrojů. Jak krásně hrála třeba vodní tráva.

Do obrazu svých očí jsem zachycoval nové a nové detaily – přesto jsem nedokázal obsáhnout a uchopit celek. Neboť neustále se přede mnou něco dělo. Můj dosud poměrně uzavřený svět se dostal do vytouženého pohybu.

Mohl jsem hledět a otálet – či pokračovat v započatém úniku.

Ze všeho nejvíc se mi však nejprve chtělo vítězoslavně vykřiknout. Zařvat osvobozenými ústy. Dát průchod – čemu vlastně? Pokoušel jsem se otevřít rty, ale ke své hrůze jsem zjistil, že nemohu jasně a silně vyslovit ani hlásku. Jako by mi oheň netrpělivosti spálil hrdlo. Pouze jsem směšně sípal a chroptěl, takže bylo lepší zůstat němým.

I když nezvyklé selhání působilo snad i varovně, nemohlo mě zastavit – ani mi vzít radost z dospění v pravém i přeneseném slova smyslu.

Obrázky z mého dětství již hodně zrezavěly a vybledly, poztrácely svou původní podobu a jsou ožívovány zkreslující optikou věkového odstupu, ten od Ztraceného jezera však trvá v neztenčené intenzitě a ostrosti a probouzí i shodné pocity a vjemy.

A tak i teď vidím vysušenou postavičku v plátěných kraťasech, mokrém triku a rozvrzaných sandálech, jak přešlápla hranici váhání a vydala se směrem k vlastní volbě – a tedy k samostatnosti.

A bránou k ní se stal objekt, nazvaný – protikladně – Ztraceným.

Po chvíli, která pro mě, jak vidíte, tolik znamenala, jsem se opět sebejistě a odhodlaně rozešel, jenomže pojednou jsem nešťastně zakopl o špičatý kámen, připomínající v zmenšené podobě ty čníci z vody, neudržel rovnováhu a zřítíl se k zemi. Setrvačností jsem se několikrát překulil a zůstal chvíli odzbrojeně ležet. Kolem mě zatím zvědavě špacíroval roztodivný hmyz, rozpažená kusadla jsem měl skoro u nosu. Hleděli jsme si tváří v tvář a já navazoval zvláštní přátelství se

základními bytostmi. Když jsem pak vstal, znesnadňovala mi další chůzi bodavá bolest. Zejména na nohách jsem měl několik hlubších škrábanců, poznamenaných krví. Jindy by v takové situaci už kolem mě poletovala maminka, tišila mé naříkání táhlým chlácholením a pedanticky ošetřovala rány. Teď jsem si musel poradit sám, a tím stoupalo nadále mé sebevědomí. Ušmudlaným kapesníkem jsem alespoň trochu zastavil krvácení – a pomohl si i slinami. Příliš se mi sice neulevilo, ale co znamenaly nějaké bolístky proti prvním zdolaným krokům k definitivně prolomené hranici, za níž se rýsoval portrét dospělého muže. Ne, už tu dočista přestal vykračovat po nějaké bezvýznamné turistické stezičce hloupý a nevědomý kluk. S každým dalším ušlým metrem se prohlubovala vzdálenost od tisícího hnízda.

A i když jsem se pohyboval na nebezpečné hraně nejistot, musím prohlásit, že jsem nelitoval svého činu, k němuž bych se jindy, poslušný a ochočený, těžko odhodlával.

Načež jsem doklopýtal až k jezerním břehům. Vzdálenost se stále zkracovala a mně připadalo, že s každým metrem vstupuji hlouběji na neznámou a neprobádanou půdu. Co všechno na ni najdu? Kolem mě začaly tančit rozdívočelé vážky. Jejich útlá těla se skoro dotýkala mé pokožky a trhavě se k ní přisávala. Jako by mě lákaly k následování a potřebovaly cosi sdělit. Tajemných poslů, přicházejících ke mně z neznámých prostorů, bylo ovšem víc. Připadal jsem si jako na jícnu sopky, v němž se vaří šťáva naší zvědavosti. A pokoušíme-li se nahlédnout, pálí nás oči až do slepoty.

Takhle to vypadá, že mě Ztracené jezero přivádělo v duchu svého názvu pouze k meditacím, neúměrným žitému věku. Pravdou ovšem je, že jsem především, vysušený a malátný z vedra, téměř posedle toužil po objímající vodní náruči. Zůstával jsem klukem, pro něhož je koupání aktem záchrany i rozkoše. Aniž bych příliš uvažoval, hned v místěčku jen trochu přístupném jsem odhodil botky a triko, otevřel nohama hladinu a vstoupil do ní. Chtěl jsem se naráz vrhnout vpřed a plavat tempy, které mě otec trpělivě naučil v naší řece. Ledový stisk a neklidná, do dálky rozpažená hladina jako by však přinášely poselství ze vzdáleného světa a s ním i varování. Chystám se předčasně vplynout do prostoru, který je mi zatím uzavřen, a tím oklamat sebe sama. A možná si připravit i zkázu.

Stál jsem do půl těla ukřížovaný mrazivým bodáním s rozpálenou hlavou – a nevěděl, co činit dál. Tehdy u Ztraceného jezera jsem byl možná poprvé postaven do situace, která se vymkla časové posloupnosti mého žitého času. Hodinová ručička pádila vpřed, já ji chtěl odvážně následovat, ale nestačil jsem.

Zatím jsem dokázal jen zírat do ztracena, trást se a obrůstat husí kůží.

To bylo ten den vzrušení, strašení a zmatků. Moji milí se okamžitě probudili do jasného vědomí, když zjistili mou nepřítomnost – a zvěst se kvapem rozšířila a přerostla i do desítek zkazek. Každý z většinou nahodile shromážděných hostů

chtěl přiložit pomocnou ruku – jako špendlíkové hlavičky rozbodaly postavičky neprůhlednou krajinu a hlaholivé volání pohřbilo její klid.

A tak jsem se navíc dostal do centra dění, aniž bych si to přál. A aniž bych to vůbec tušil.

Z mých rodných i improvizovaného zástupu hledajících mě první spatřil bystrý bratranec, křičel na celé kolo, tím rozrušil velebný klid – a přerušil mé „čarování“. Ostatní většinou pokřikovali, že rozumějí jeho zprávě a projevovali radost, neboť záchrana se blížila. Záchrana? Kdyby věděli. Kdybych věděl. Nebýt jejich odhalení a dopadení, co bych učinil?

Dostihli mě, kdy jsem, zkamenělý, zapomněl všechny pohyby – a marně tedy toužil ponořit se a plavat někam k neznámým obzorům mé nedozírné budoucnosti. Jenomže po několika tempech jsem také mohl být pohlcen navždy. A podstoupit největší trest za svou zvědavost a netrpělivost. Když jsem si tyto souvislosti uvědomoval, vyjasňovalo se mi, proč se jezero nazývá právě Ztraceným – a proč mě zároveň přijímá i vyvrhuje.

Stalo se zrcadlem, do něhož jsem už nepřestával hledět, ať se pak dělo cokoli.

Jisté je, že naše cestovatelská buňka už nikdy do těchto míst nezavítala – ani je nepřipomínala. Čekalo nás přece ještě tolik neprobádaných koutů – a čas pospolitosti se s naším růstem navíc krátil. Teprve nedlouho před svou smrtí naskočila znenadání otci, rozhlodanému a sraženému ze sedla nemocí, jiskérka vzpomínky na událost u Ztraceného jezera. Prozradil mi s úplně jasným vědomím, že měl o mě strašlivý, nepředstavitelný strach, že se v duchu obviňoval z opatrovatelského selhání – nicméně když mě pak uzřel v té vodní spouště a zahleděl se později do mých očí, leccos pochopil. Ani slůvkem ovšem nenaznačil – co – a já neměl odvahu se zeptat.

Od doby našeho nekončeného rozhovoru hledám odpovědi na otázky, jejichž smysl se začíná objevovat právě tehdy a tam...

Možná i proto tak často a rád putuji po přímce mezi Ztraceným a Nalezeným a zpět.

Při poslední návštěvě jsem celý pobyt téměř proležel. Zvláštní úporná a trvalá bolest hlavy, provázená zvýšenou teplotou, mě skoro paralyzovala, ale přesto se mi odjíždět a navštívit lékaře nechtělo. Poslední Hlávka se o mě vzorně staral, prý je to prémie za věrnost, a vařil mi bylinné odvary. Zdá se, že zvláštní nemoc byla jistou předzvěstí smutné skutečnosti. Těsně před ukončením mého pobytu a návratem domů mi obětavý muž sdělil, že se možná loučíme navždy. Pro mě „věčný“ penzión přestává prosperovat. Zůstane po něm jen záznam v místopisech.

Ale nic si z toho nedělejte, řekl mi dále. Hlavně že jsme našli Ztracené jezero. V něm se zase všichni sejdem...

VĚRA KOPECKÁ

Ze sbírky Architektura času vydané 2013

Vykutálený měsíc
se schovává mezi stromy
pomeranč oranžový
A pod slupkou
Kdo ví...

Pravda nahá otrhaná
na pranýři stála
vystavena posměchu
Ne zlato
jenom sůl

Vždycky mi něco uteče
Jako déšť po střeše
Jako krajina
za oknem vlaku
Čekám na zastávku

Ideály utopené
v bahně moci
Moci se tak napít
živé vody
snů

V rybníce utopené
světlo okno domu
oko země
pozvedá
příkrov večera

Noc byla tichá
už neronila slzy deště
Křičela země
hledala pravdy
nedopovězené

Propadám se
na dno dne
i noci bezedné
jako měsíc
do samoty hvězd

Pyl padal do kaluží
Slovo za slovem
bičovalo pravdu
skomírající mezi plevelem
zavonělo léto z růží

Staré pravdy
Vysmívané
nikdo se dneska
nezastane
Propadá se jako čas

V tikotu hodin
čas před námi běží
atlet na překážkové dráze života
Udýchaní klopýtáme za ním
Kdosi nám kroky odčítá

Vahadlo váhá
nad váhou slova
co klopýtá a padá
do vzepjatých rukou
na ohnutá záda

Nevyřčené
prohořivaly plameny
pravdy
do kořene
dnů všedních

OBYČEJNEJ ŽIVOT

VÁCLAV FRANC

„Tak už jsou zase tady!“ povzdychla si Fanda Soukupová na dvorku u chalupy, když krmila slepice a mourovatý kocour se jí motal kolem nohou. Předě vraty stálo auto, pro Fandu bylo každé auto škodovka, i když tentokrát to byl opravdový Fiat Mirafiori.

„Tak co, babi, jak jste se rozmyslela? Jedeme z dovolené, tak jsem si myslel, zastavím se, možná už budete vědět,“ opálený majitel vozu se opřel o branku.

„Už jsem vám řekla, nic neprodám!“ odpověděla rázně a kocour, tušící nebezpečí, naježil srst a přestal vrtět ocáskem.

„Přidám vám pět tisíc, ať jsem škodnej, ale říkám vám, víc stejně nedostanete!“ JUDr. Hrstka byl neodbytný. Poprvé přijel na jaře, v okolí mu Soukupovic stavení dohodil kamarád.

„Škodná nebudete,“ vykřikoval. Když ptáčka lapají, pěkně mu zpívají! Podruhé přijel s nápadem, že se Fanda sama neobslouží a on o ni bude pečovat. O dovolené zůstanou v Bystřici, a kdyby bylo třeba, má kontakty, a těch pár měsíců by v domově důchodců vydržela, než by si ji mohli vzít k sobě.

„Budete tam mít všechno. Doktor po ruce, třikrát denně teplá strava. Já se vám dívím.“

Nejdříve pěkné řeči a potom domov důchodců. Kdepak. Zůstane tady, a až odejde, děj se vůle boží s chalupou i se zahradou. Možná všechno případné družstvu, ale ji už hlava bolet nebude.

„Přidám deset, ale už doopravdy ani korunu víc!“

Stejně škodnej nebudeš. O panu doktorovi slyšela pěkné věci. Samá šmelina, ženské říkaly něco o těch bonech. Jenže je fikanej, tak na něj nemůžou. Obyčejného člověka by kvůli pár bramborám tahali po soudech, ale pan doktor..., to se přihazují tisícovky.

„Paní Soukupová, nedělejte potíže. Chtěli bychom na podzim začít opravovat,“ vylezla z auta nafintěná panička. Však si ji pan doktor nějak vydržuje. Nestyda nestydatá. Rozvedla mu manželství. Na sobě má pár hadříků. Vidět ji je až kamsi, fuj! Ale pan doktor je z ní celý unesený. Božka říkala, že opustil dvě děti a sehnal si o dvacet let mladší. Kozu vyzáblou, žebra by jí mohl počítat.

„Chceme pro vás jen to nejlepší,“ kolikrát v životě tuto větu slyšela. Doma byly tři děti, táta si přinesl z války soucotě. Umřel, když Fandě bylo deset. Vyšla sotva obecnou a alou do služby. Stýskalo se, domů se dostala dvakrát do roka, o pouti a o posvícení. Jenže než ji sedlák pustil: „Koukej podojit krávy a nakrmit!“ V létě sedmnáct hodin denně, v zimě dvanáct. A plat? Almužna, hanba mluvit.

„Pane doktore,“ utřela si upoceně ruce do zástěry, „jezdíte sem zbytečně. Dokud budu živá, chalupu neprodám!“

Už kvůli Lojzíkovi nemohla. Mořili se, jak to šlo, aby měli střechu nad hlavou. Po válce se zmožili na kousek pole, kravku. Jen děti se nedočkali. Však to mnohokrát obřečela a Lojzík ji těšival: „Nebreč, Pánbůh nám to vynahradí!“

Hrstka otevřel branku a vstoupil na dvorek.

„Paní Soukupová, řekněte mně, co vlastně chcete. Cokoliv řeknete, splním. Takovou chalupu dlouho sháním. Nedaleko les, příroda za barákem. Celý týden ve městě a tady taková idylka. Proč to nechcete pochopit? Copak vám není líto těch dětí?“

„Pane doktore, já nejsem žádná študovaná. Moc knih jsem nepřečetla, ještě tak noviny, jinak jsem měla v ruce spíš vidle, ale že se Soukupová jmenuju, tu chalupu neprodám!“

První roky v družstvu nebyly žádný med. Plahočili se po poli za pár korun. Časem se všechno srovnalo. Opravili domek, dneska už chátřá, chybí chlapská ruka. Dokonce na rekreaci jezdili a utráceli. Co by neutráceli, neměli pro koho šetřit. Do hrobu si nic stejně nevezmou.

„Řekněte si kolik a já vám to dám!“ nasupeně zíral staré ženě do očí. Myslí si, že se dá všechno koupit. Peníze. Peníze. Peníze. Kdo dá víc, vyhrává! Teď teprve neustoupím.

„Nehrajte si se mnou, nebo to zařídím jinak!“

„Jako s Podzimkovou, že jo?“ odpověděla ostře. Po vsi se vědělo, jak si Pražák vyhlédl chalupu, a Bláža si postavila hlavu. Koupil si tajemníka a chodili každý den k Podzimkové, že to od ní odkoupí družstvo a že nemůže mít u baráku tolik polí. Podzimková se vylekala a nakonec z ní udělali blázna, sociální případ. Bláža a sociální případ? Měla přitom nejlepšího pamatováka. Odvezli ji do ústavu. Křičela na celou vesnici, ale všechno marný. Ještě se jim to hodilo do krámu, že vyvádí jako bláznivá. Parte přišlo za tři neděle. Vzala to zkrátka.

„Jenže já nejsem Podzimková, já se vás nebojím, ani těch vašich palagrafů,“ vmetla mu do očí.

„Ještě se uvidí, budete prosit,“ otočil se k vrátkům.

„Pane doktore!“

Nereagoval.

„Pane doktore!“

Teprve když otvíral dveře auta, otočil se.

„Chtěla jsem vám říct...“ odmlčela se. „Pochopte i vy, víte...“

„Tak jste přišla k rozumu,“ řekl vlídněji Hrstka.

„Víte,“ těžko se jí dýchalo, „v životě se nedá všechno koupit. A já už si nemůžu dovolit něco ztratit, já...“

Bouchl dveřmi a fiat couval zpět na silnici.

„Já už jsem moc stará!“ vysvětlovala jen Mourkovi, který se nemohl dočkat misky plné mléka.

PETR MUSÍLEK

SLOVA

Že jsou slova jako z žuly?
Co ty o tom víš?
Místo síly nasad' vůli
Zkus a uvidíš

Jenom zlehka drž je v hrsti
A s důvěrou hlad'
Po srsti. Ne proti srsti
Nejde to? Tak ať

Co nejde dnes, půjde příště
Nekřič předem gól
Lidská řeč je velké hřiště
Hraj a nepovol

ZTRACENÝ OBRAZ

Kotě si hrálo s klubkem nití
Když Maryška se zasnila
Škoda, že jsem to nezachytil
To byla božská idyla

I kompozičně, v hloubce stínů
Stačilo správný výřez vzít
Vymáčknot spoušť a po tom, inu
To dá paměti uložit

Foták jsem neměl a tak ztěžka
Slovy chci obraz zachytit
Jenže sen skončil, zázrak jsem zmeškal
Zbyla jen zacuchaná nit

POCHOPIT

MONIKA HOJNÁ

Snad si tehdy ani neuvědomovala, jak bývala hrdá... Kdepak, ona všechno zvládne. Není k politování. I když se jí věci sypou pod rukama. Jenže hrdost jí navlékala do tvrdého brnění, vůči sobě především. I vůči okolnímu světu. Dochází jí to se zpožděním, jako když se výkřik odrazí od vzdálených skal a zpátky letí v útrzcích, které je potřeba napřed poskládat, aby byly srozumitelné. Ne každé ucho slyší každé sdělení... Některé zprávy přijdou moc brzy. Ucho se musí učit rozkódovat jejich smysl. Ucho? Nebo spíš duše? Vnitřní já? Tak často obelhávané vnějším já?

Myšlenky s ní pluly zběsile k spánku. Těsně před propadem do snů se vzpamatovala. Teď nemůže usnout. Čeká na něho. Přijede. Jen skončí koncert, pobalí „aparát“... tohle slovo jí dřív připadalo směšné. Tolik hloupostí ji zaráželo, tak nepodstatných. Vytácel ji. Ale byl to skutečně on, kdo ji vytácel? Nebyly to jen její představy o něm? Ha. Teď už jí dochází, že ho vlastně moc nepoznala. Ona ho nechtěla poznávat. Připadal jí „mimo“. Míjeli se. Neskutečně se míjeli. Dvě planety, které jsou si na dosah ruky, ale jejich dráhy se ne a ne protnout. Místo přitažlivosti vnějškově navozené odpuzování. Ano, vyráběla si ho sama ve svých myšlenkách. Vytvářela svého druhého muže, toho brala na vědomí. A zatím muž

skrýtý v něm samém žil život, o kterém netušila. Ne že by ho před ní skrýval. Ten život jí byl otevřen, jen kdyby chtěla, jen kdyby jí to došlo...

Privítal se s ní polibkem na tvář. Tvářil se spokojeně, ač padal únavou. „Jak Anička? Spí?“ zeptal se na dceru. Spí. Tátu uvidí až ráno. Však už se na něj zase těší. Nevidět ho týden, dva, to je pro tříletou holčičku dlouhá doba, moc dlouhá.

Muž odešel do koupelny. Čekala, až se umyje, aby si mohla jít vyčistit zuby. Snaží se respektovat jeho soukromí. Někdy vpadne do pokoje v nešťastný moment, když se zrovna převléká. Oba dělají, že se nic neděje, ale přitom cítí, že v současné situaci je to nevhodné. On se možná stydí. I za svoji slečnu. Jistě ji ubezpečuje o tom, že u bývalé ženy je vše korektní, čistě přátelské, jezdí přece kvůli dceři, aby se užili.

Sama někdy na jeho slečnu taky pomyslí. Uvažuje, jak to slečna snáší. Je tak velkorysá, tolerantní, nebo naivní a zblblá láskou. Nebo mu zatíná žárlivé drápky do těla?

Musí je před ní hájit? Jak zvládá přechody z jednoho světa do druhého? Jde to snadno, jako když přeladiš v rádiu stanici? Nebo to šumí a praská a vyladit nejde stanice žádná?

Má to těžké a ona mu to nechce ztěžovat. Snaží se chovat decentně. Neprovokovat slovy, pohledy, gesty. Neprovokovat ani myšlenkami. Cítí, jak je důležité být naladěná na smířlivé pozitivno. Většinou se jí to daří. Tento stav je však často přetřháván vyzváněním smesk a jeho horečným tukaním odpovědí tam do dálky, k ní. Je tady, ale duší nepřítomný. Jak moc nepřítomný? Neví, to nepozná.

„Jsi mi teď tak blízký, a přitom jsi tak vzdálený,“ přiznává se mu před spaním a dává mu pusu.

Trochu uhne, aby pusa dopadla na tvář, a usměje se. Spokojeně se usměje.

Odchází trochu zhrzená, ale smířená. Nemůže dělat nic, než to, co cítí a projde její soukromou cenzurou. Pyká. Je to i její dílo, tento stav. Teď nemůže vyčítat, prosit, zoufat si. To všechno by bylo k ničemu. Může jen situaci přijmout. Nechat ji v sobě zaznít. Možná rozezvučí struny, o kterých v sobě ani nevěděla. Nové harmonie. Možná klidu. Smíření.

„Jsi matka mé dcery, chci se k Tobě proto chovat hezky,“ řekl jí. Co řekl, plní. Pro dobrý spánek jí ještě přinese meduňkový čaj.

Během dne si lehne, není mu dobře. Je nedávno po výkonu, odstraňovali mu hemoroidy.

„Jak se to dělá?“ ptá se ho zvědavě. On jí vysvětluje postup, ač v prvním okamžiku lehce zaváhá. Intimita týkající se těla je mezi nimi téměř bezmezná. Vynechává však důsledně jakékoli náznaky tělesné přitažlivosti. Vlastně spolu pobírají nepřitažlivost.

Vyhýbat se všemu, co by mohlo narušit soulad. Křehký soulad? Kdoví. Sama to nedokáže odhadnout. Ale v podstatě bude křehký velmi, protože každá strana

je riziková – stačí zaváhání na jedné a hrouť se to celé. Zatím fungují. Pro dceru. Jenom pro dceru?

Ona ne. Ona vnímá detaily lásky, která ještě nevypřchala, té staré lásky, která byla. Nová už se tvoří pro jinou. A teď si chce ty paprsky před zánikem užít, prožít, nechat se jimi osvítit, aby pochopila, co dosud nechápala. Aby porozuměla, v čem žila. Tiše a pokorně přijímá a cítí vděčnost za to, že ještě něco zbylo. Oddělené od zdroje, plující v prostoru mezi nimi, jako světlo z jiných galaxií. Skrze to se může muži dodatečně přiblížit a něco z toho, co od něj dostávala, mu vrátit. Jen musí být opatrná, aby to nepřeháněla, aby to dokázal přijímat, aby nemusel začít odvrhovat.

Zítřka si muž odveze dceru na pár dní s sebou. Bude si ji užívat se svou slečnou. Mámu nechají svému světu. Naštěstí začíná být silná, aby to unesla. Ale jinak než dřív.

Ne že by chtěla dokazovat svoji sílu. Spíš si uvědomuje svoji křehkost a na té staví nový svět. Svět, který si váží slz a dokáže se skrze ně podívat k slunci, rozoznat duhové odlesky, třpyt, jáсот. Ano, radostný jáсот mezi slzami, přítomnost.

JANA ORLOVÁ

JDU MEZI KŮLY

Jdu mezi kůly
kůly po víně

Až budu stará
postavím se do řady

ŠTĚSTÍ BYLO HRANATÉ

Štěstí bylo hranaté
a neurčitě pukalo
jako malinové pole pozřené mými šaty
a přece mi nebylo jedno
že se chvěješ

Jana Orlová, narozena 1968 v Uherském Hradišti., vystudovala historicko – literární studia v Pardubicích, v současnosti studuje na FaVU ateliér performance a na Masarykově univerzitě obor Environmentální studia. Kromě akčního umění se zabývá také abstraktní kresbou a fotografií. Je lyrickou básnířkou. Publikuje mimo jiné v časopisech Paronyma, Tahy a Půlnoční expres. V prosinci jí vyšla sbírka Čichat oheň s autorskými ilustracemi. Na výborové schůzi 4. března 2013 byla přijata do Střediska východočeských spisovatelů v Pardubicích.

Výstavy:

„Archean“, krajská knihovna, kresby, Pardubice 2013

„Nevědomí“, galerie Horká, instalace a performance Olomouc 2013

„Zelená“, galerie 115/55, performativní fotografie, Brno 2012

„Mravenčí fantazie“, čajový klub Paleta, kresby a fotografie, Pardubice 2012

Společná výstava Trendy v tělovém designu, galerie D 9, fotografie, České Budějovice 2012

„Spontánní kresby“, sběratelský antikvariát Smetana, kresby, Brno 2012

„Propadlá vzhůru“, Dobrá čajovna, kresby, Pardubice 2012

„Povaha snů“, čajovna Pod kaštany, kresby, Uherské Hradiště 2012

„Elementy“, čajovna Pod kaštany, fotografie, Uherské Hradiště 2009

Společná výstava fotografií, Wolkerova vila, fotografie, Praha 2009

Obsáhlejší a příznivé hodnocení sbírky Jany Orlové ČICHAT OHENĚ z pera Ladislava Pučela přineslo 4. číslo měsíčníku Host. (Poznámka redakce).

SPLNĚNÉ PŘÁNÍ

PAVEL PEŠÁT

„Proč jsi měl, taťko, strejdu Valentina tak rád?“ zajímalo mě, když jsme večer leželi já i taťka každý ve své posteli v prostorném obývacím. Ve velkém domě v jedné jihomoravské vsi, kde se tento pokoj nacházel, vyrůstal až do svých devatenácti let můj táta. Nyní žila v tomto stavení už řadu let teta Berta sama. Bylo to dost daleko od města ve východních Čechách, kde jsem bydlel s rodiči a mladším bratrem Radkem, přesto jsme všichni tetu Bertu alespoň dvakrát ročně navštěvovali.

„Měl jsem ho rád proto, jak mě vychovával, a protože jsem na něho byl hrdý jako na československého legionáře bojujícího v Rusku za samostatnost našeho budoucího státu, četníka, kterého dělal ve zdejší dědině, i jako na člověka. Když tě to tedy zajímá, což mě těší, budu ti o výchově strejdy Valentina trochu vyprávět.“

„Jak víš, tak když mi byl necelý rok, umřel mi na rakovinu můj táta,“ spustil taťka po krátké odmlce. „Tehdy mé ovdovělé mamce nabídli její bratr, což byl strýc Valentin, a jeho žena, teta Berta, aby se se mnou přestěhovala k nim do tohoto domu. Od první chvíle se mě ujali, jako bych byl jejich vlastní syn. Sami nemohli mít děti, i když si je moc přáli. Moc mé mamce pomáhali s mou výchovou. Teta Berta mně četla a zpívala, hrála mi na klavír a doprovázela mě na něj, když jsem se učil na housle. Strýc Valentin mi hodně vyprávěl o svém pestrém životě, hrál se mnou různé hry a vedl mě odmalička ke sportu. Učil mě také střílet z luku, házet oštěpem, a když mu to zdraví ještě dovolovalo, tak i hrát fotbal. Už jako předškolák jsem ale musel také pomáhat v hospodářství. Měli jsme nejen slepice a husy, ale i prasata, krávu a kozu. Kromě psaní úkolů a přípravy do školy jsem tak musel krmit i zvířata a chodit s nimi na pastvu. Dokud jsem tyto povinnosti nesplnil, nesměl jsem s kamarády ven... Strejda mě měl moc rád, ale běda, jak jsem ho neposlechl, nebo vyvedl nějakou neplechu. To pak bylo zle.“ Taťka se krátce zasmál, nejspíš následující vzpomínce, která se mu vybavila.

„Jednou jsem si hrál před domem se svými dvěma nejlepšími kamarády,“ pokračoval taťka. Nevím, co mě to napadlo, vyzval jsem je, abychom soutěžili, kdo se jako první trefí kamenem do sousedova okna. Kluci hned nadšeně souhlasili... Víš, komu se to podařilo?“

Zavrtěl jsem hlavou, ale vzápětí mi to došlo. „Tobě?!“

Správně, Martine. Soused, místní lékař, nebyl doma. Jenže ve chvíli, kdy jsem hodil tím kamenem, zrovna v té chvíli, vešel do dvora a zahlédl mě. Hned si šel stěžovat k Valentinovi. Jako četník s hodností strážmistra představoval Valentin v dědině velikou autoritu a teta Berta, učitelka náboženství v místní škole a znamenitá varhanice, jakbysmet. A jejich synovec, kterého pomáhají vychovávat, provede takovou lumpárnu! Valentin odepnul řemen a...“

Dal ti na zadek!“ vpadl jsem tátovi do řeči.

Kdyby jen to!... On mi ho tím řemenem zvalchoval tak, že jsem si na něj nemohl ještě týden pořádně sednout.

Nechaj ho!“ volala na něho teta Berta, ale on řezal a řezal. Kdyby tam teta nebyla a nepřivolala svým křikem moji mamku, byl bych se býval na zadek neposadil možná ještě měsíc.“

To tě přece nemohl mít Valentin rád, když tě tak bil?!“ mračil jsem se, protože jsem s taťkou nesouhlasil.

Měl mě moc rád...“ namítl táta. „Vychovával mě tvrdě, ale s láskou.“

Moc jsem tehdy tátovým slovům nerozuměl, ale z jeho vyprávění jsem poznal, že se měli on a Valentin vzájemně moc rádi, i když mu strejda nařezal páskem.

„Ale stejně bych mu řekl, aby tě nebil,“ trval jsem na svém.

„To bylo výjimečně, jinak mě nebil!... Ty a Radek jste už ode mě přece také dostali párkrát na zadek, když jste si to zasloužili, a mám vás taky moc rád.“

Na to už jsem nic nenamítal a taťka vyprávěl dál.

„V šestnácti jsem už hrával za místní fotbalový klub. Fotbalem tenkrát žila skoro celá dědina. Při našich zápasech vládla atmosféra, jakou jsem mockrát nezažil ani při mnohem důležitějších zápasech, když jsem později hrával za větší kluby. Určitě to bylo i tím, že mě při zápasech povzbuzovali místní lidé, a hlavně Valentin. Vždycky býval statný chlap, ale v té době už ho začínaly trápit různé zdravotní problémy, hlavně z války, a také ho začalo zlobit srdce. Pokud to ale šlo, nevynechal jediný můj zápas. Mně se fotbalově dařilo, a Valentin byl na mě pyšný. ‚Zdeňo, utíkej! Daj jim gól!‘ volal na mě, když jsem běžel s míčem na bránu. Slyším to, jako by to bylo dnes. ‚To byl Zdeňa, můj kluk!‘ radoval se hlasitě pokaždé, když jsem tu branku vstřelil.“

„V devatenácti letech jsem se rozhodl absolvovat Vojenské učiliště kapitána Otakara Jaroše,“ pokračoval táta po delší odmlce. „Nejprve nás čekala několikaměsíční příprava v západních Čechách. Moc dobře si vzpomínám, co mi nedlouho před mým odjezdem Valentin v přítomnosti tety Berty a mé mamky povídal: ‚Podívejte

sa na něho, jaké je z něho chlapisko! Vsaďím sa s vámi, že až sa vrátí z vojny, tak neprojde ani pod futrama v kuchyni,‘ usmíval se. Pak vážnějším hlasem dodal: ‚Už sa moc těším, až ťa uvidím v uniformě, Zdeňo.‘

Když jsem odcházel z domu, Valentin si mě vzal na chvíli stranou. Zadíval se mi do očí a řekl: ‚Hodně jsem toho v životě prožil. S tetú Bertú sa máme moc rádi, ale nemohli jsme mět děti, které jsme si oba moc přáli. Až když jste sa k nám ty a tvoja mamka nastěhovali a spolu s ňú jsme ťa začali vychovávat i Berta a já, došlo mi, že sa mi splnilo to největší přání, po kerém jsem vždycky túžil. Poznal jsem, že ťa mám rád jako svého syna...Jsi jako můj vlastní syn, Zdeňo.‘ Pak ke mně Valentin přistoupil a ne poprvé mě otcovsky objal. Tehdy jsem cítil i v tomto upřímném gestu všechnu lásku, kterou mi léta dával. Poznal jsem také, že je dojatý. Byl jsem moc rád, že mě takto ještě jednou objal.

‚A ty jsi od tej chvíle, co mňa s tetú vychováváte, jako muj tata a teta Berta jako moja druhá mama,‘ řekl jsem mu. ‚Děkuju ti za všecko, Valentine...‘“

Když jsme od sebe poodstoupili, poprvé jsem uviděl v jeho očích slzy.

„Kdybych Valentina znal, tak bych ho měl taky rád,“ řekl jsem.

„Určitě..., a on by měl moc rád tebe a byl by na tebe pyšný.“

„A pak jsi odešel na vojnu a získal všechna ťa vyznamenání, co jsou v nočním stolku u mé posteľe?“

„Tak rychle to zase nešlo,“ usmál se tatka. „Nejdříve jsme absolvovali něco jako přijímač.“

Tam dávali velitelé nám nováčkům hodně do těla, ale začala i teoretická příprava. Učili jsme se nejrůznější věci: teorii zbraní, i jak s nimi zacházet, prováděli jsme rekognoscaci terénu...Když nás čekalo něco náročného, myslel jsem na Valetina. Na to, jaký byl statečný voják a člověk, a ty myšlenky mi dodávaly hodně síly. Měl jsem ho před očima i ve chvílích, kdy jsme běhali několik kilometrů s plnou polní. I když jsem měl tehdy velmi dobrou fyzickou, nejednou jsem myslel, že nedoběhnu. Nakonec jsem to vždycky zvládl, a to určitě i díky velké podpoře ve strejdovi.

Už jsem se nemohl dočkat, až přijedu na návštěvu domů a Valentin mě uvidí poprvé v uniformě, jak si přál... Jednou v listopadu, když jsme se vrátili do kasáren, nechal si mě zavolat kapitán, který mě měl jako vojáka pro mé výsledky rád. ‚Mám pro vás velmi smutnou zprávu,‘ řekl vážným hlasem a díval se mi přitom do očí. ‚Asi před hodinou přišel na velitelství telegram. Zemřel váš strýc Valentin.‘ Kapitán mi telegram podal. Přišel jménem národního výboru ze vsi, kde jsme žili. Psalo se v něm i o tom, že mě strýc vychovával a byla mezi námi úzká citová vazba. Na konci telegramu byla žádost, aby mi byla udělena propustka na pohřeb. Stále jsem nechtěl uvěřit tomu, že Valentin už nežije. ‚Vím, že pro vás strýc hodně znamenal. Je mi to opravdu líto,‘ řekl kapitán s účastí v hlase. ‚Propustku vám samozřejmě zařídím, budete bez starosti. Věřím, že vše zvládnete.‘

Od mamky a tety Berty jsem se dozvěděl, že Valentin netrpěl. Dostal infarkt a smrt přišla velmi rychle.

Někteří místní lidé mě na pohřbu v uniformě a dlouhém kabátu vůbec neznali, protože jsem během několika týdnů na vojně hodně zhubl. Stál jsem tam a cítil velký smutek i z toho, že jsem nemohl Valentinovi splnit jeho přání, aby mě viděl jako vojáka.

Najednou se mi začala vybavovat nejen Valentinova slova při našem loučení, ale i řádky z jeho dopisů, které mi poslal do kasáren. I v nich mi psal, že se už nemůže dočkat, až mě uvidí. Přesto, že nikdy nemoralizoval, byla i z těchto dopisů cítit jeho důvěra ve mě. Psal mi, že je na mě hrdý. Moc se těšil na setkání se mnou. Určitě si představoval, jak bude asi toto setkání probíhat, jak mi bude uniforma slušet. Věřil, že mu dělám čest i jako voják. Napadlo mě, že i proto byl do poslední chvíle šťastný. Tyto myšlenky mě tehdy, v tak těžkých dnech, i později, velmi povzbudily.“

Táta se odmlčel a já měl strach, aby se mě náhodou na něco nezeptal. Při jeho vyprávění o Valentinově smrti se mi stáhlo hrdlo tak, že i kdybych ze sebe dostal jedno nebo dvě slova, nejspíš bych se přitom nahlas rozplakal. Nebylo to poprvé, kdy mě tátovo vyprávění takto dojalo. Vše, o čem vyprávěl, jsem prožíval tak intenzivně, jako by se to odehrávalo v přítomnosti. Tehdy jsem se za své pocity před tátou občas ještě styděl.

„Valentin mi dlouho moc chyběl,“ vyprávěl opět tatka. „Říkal jsem si ale, že chci být dobrým vojákem i kvůli němu, protože mi věřil a byl by na mě hrdý. V příštích měsících jsem byl několikrát povýšen a získal jsem také několik vyznamenání, která sis už mockrát prohlížel.“

„I to s padáčkem a křídélky a to velké s hvězdou a lvem?“ zeptal jsem se na tatkovu vyznamenání, která se mi líbila nejvíc.

„Ano. To s křídélky a padáčkem uprostřed je za seskoky z letadla. A to velké s českým lvem je odznak Vzorného vojáka. Dostal jsem ho za vynikající střelbu, což také prozrazuje nápis VZORNÝ STŘELEC. V únoru, asi čtvrt roku po smrti Valentina, jsem se stal svobodníkem, v květnu desátníkem a za další dva měsíce četařem.“

„Já už vím, tatko!“ zvolal jsem opět radostnějším hlasem. „Jak jsi na té fotce v tom strakatém oděvu a máš na krku pověšenou samopal a stojíš před tolika vojáky, to jsi velitel, vid?“

„Ty myslíš tu fotku v mém albu,“ řekl tatka po chvíli přemýšlení. „Ano, to je maskovací oděv a stojím tam před svou četou.“

„Já bych chtěl být taky jednou velitel jako ty!“

„Třeba budeš, Martine. Jsi fajn kluk. Zvědavý a přemýšlivý a děláš mně a mamce spoustu radosti. Já věřím, že dokážeš hodně věcí. Jednou budeš mít určitě také vlastní rodinu a budeš svým dětem možná vyprávět i o Valentinovi a o mně.“

„Určitě budu.“

„Tak to jsem ti, Martine, vyprávěl o tom, proč mám Valentina tak rád. Zůstal mým vzorem a oporou i poté, co jsem absolvoval vojenské učiliště a přestěhoval se do východních Čech. Je tomu tak dodnes. Nikdy jsem si ho nepřestal vážit. Vždy na něho budu rád vzpomínat. Zůstává se mnou. Věř, že i když byl ke mně Valentin občas hodně tvrdý, tak se v jeho tvrdosti ukrýval velký cit.“

Během celého dnešního vyprávění jsem jako už tolikrát předtím cítil, jak je mi s tátou dobře. A něco mi říkalo, že ten pocit měl i taťka.

„Strejda Valentin na tebe byl vždycky moc hrdý, taťko. A byl by kdykoli později. Opravdu tě ale nemusí mrzet, že tě nemohl vidět jako vojáka. Vždyť to největší přání, v jehož splnění už vůbec nedoufal, jsi mu přece splnil.“

I mlčení, které následovalo, bylo, stejně jako předtím naše slova, mostem porozumění mezi mnou a taťkou.

„Ty už spíš, taťko?“ zeptal jsem se, když se mi zdálo, že už táta přece jen dlouho mlčí.

„Kdepak!...I ty, Martine, a Radek jste pro mě to úplně největší, co mě v životě potkalo.“

JULIE MILETÍNOVÁ

SLZOBANÍ

Devátý měsíc roku
přenáší
více než jen mou důstojnost
aby ji porodil do krásy tvého pohledu
ten nebodá
ten povznáší
dává smysl dalším krokům

Když na to přijde
stačí málo
od loňska, bože, však ty víš
že to všechno za to stálo

PLACHOST MÁŠ VEPSANOU V OČÍCH

...mezi dvěma loky vína...

já to nebyla
já se nebránila

to jenom podzim roztočil korouhev
tobě se chtělo nemlčet
a já měla na rtech krev

moje kadeře se styděly
byla jsem zase rudovlasá
za chvíle co mohou nastat
v každé z příštích nedělí

Básně z rukopisné sbírky Noční chodci

ZÁPISKY ZKRACHOVALÉ STUDENTKY

EVA NEMÉTHOVÁ

Pátek ráno, heslo „Bůh buď se mnou v dnešní řeži“.

První hodina, zvoní.

To je hrůza hrůz, Hilar už nám rozdává papíry, už píše příklady na tabuli - ,
ach, padni na kolena a pros o smilování, tohle nevypočítám, ani kdyby z nebe
padalo jánevímco - , rozum -

Je po matice. Něco jsem opsala. Teď budu z dějáku.

Nevytáhl mě. Blažena a Štěpka. Už na ni řve: „Fastrová, to je nějaká logika?!
Kašlu vám na omílání stránek! Logické chápání dějinných souvislostí je zřejmě
nad vaše síly!“ Upřímnou soustrast, Štěpko.

Krčím se a klepu jak osika. I Danka se klepe. Všichni. Jsme jako pěny. Tak se
zneviditelnit! Šerif lítá po třídě a řádí jak uragán Ela. „Barbaři! Třída barbarů
a ignorantů! Nikoho nepřipustím k maturitě

Zvoní. Blažený vzdechnutí.

Krucí, už zase vykládá po zvonění a navíc látku, kterou jsme měli na dnešek,
debil...

Utrpení se stupňuje. Šatalík vzteklej jako pes, Mergl taky bez nálady a bez šachů, dokonce vymyslel písemku. To bude průs..švih!

Teď ještě Ivana a její tlustý skla a za nima jedovatě zelený stíny:

„Dáme si opakování, panstvo. K tabuli půjde - „ Listuje notesem. Mrazivá chvíle hrůzy. „Hošková!“

Leona se sune shrbená a nad konkávní bradou jen úzká čárka.

„Tak začni. Eurotiálés.“

Ticho.

„Tak Hošková, spíš, nebo bdíš?!“

Leona evidentně na omdlení.

„Sednout, za pět! Další. Stulík! Eurotiálés.“

„Třetí řád – plesnivkotvorné. Má typické podhoubí, způsobuje plísňovité povlaky na ústrojovém podkladu. Rozmnožuje se konidiami, které obsahují vřeka, uložena do takzvaných plochniček – kleistotecií. Patří sem *Penicilium* nebo *Aspergius niger*.“

„Čtvrtý řád.“

„Eryzifalés – padlí. Pohlavní rozmnožování se střídá s nepohlavním, dojde k splynutí gamit, diploidní stélka je dvoujaderná, dikarion.“

„Stačí. Zařaď kvasinky.“

„První řád – saccharomycetálés.“

Za jedna. Saša ji převezl. Není šprták, prostě si to jednou přečte a pamatuje. Další génius.

Zase se krčíme.

„Kopecká!“

Bože, už lítá kolem ,ká` !

„První podtřída – vřeckovýtrusné houby.“

Chudák Blažena, dnes chytila už kuli od šerifa.

„Tak Kopecká, co na mě čumíš jako vyvoraná myš! Znáš aspoň latinský název?“
Ivana je jako břitva. Asi se s Šatalíkem pohádali. „Konráde!“

Oblíbenec úslužně vyletí: „Ascomycetidae. Výtrusy vznikají - „

„Stačí,“ mávne Ivana rukou. „Kopecká, jak vznikají a kolik jich je?“

Blažena zoufale stočí oči k Petrovi. Ten se neodvážá špitnout, možná to ani neví.

„Sednout, za pět. Kölnerová!“

Jouvejou-ou-ou!!!!!! ... vlní se pode mnou gumový nohy...

Polední přestávka před latinou. Tak z bižule za pět. Ležím na lavici a je mi na sebevraždu. K čemu budu ty debilní plísně potřebovat? K uzoufání, já tou školou snad neprolezu.

Lidi kolem – otrpali se, a nic. Blažena pošťuchuje Petra, chytil ji za boky ušponovaný v džínový sukni a ona se vlní jako hadice. Vysmekla se mu, ale nechá si

šuškat něco do ucha a mezi zuby tiskne pramen svých tmavých vlasů, jak svůdné. Že by zabíral už i na ni? --- Proč jsem se radši nezamilovala do Saši. Je chytřejší a holky ho tak nevolejzaj. Ach jo...

Odvrátím pohled a sáhnu do tašky. Šňůrkou rozevřu Kerouaca – přenýst se jinam.

Ale copak se dá? Kolem přebíhání, výkřiky a k smrti otravný řeči: perfektní punčocháče z Tuzexu... dej mi vopsat fyzu... kolikátky jehlice... von je božskej...po kolika máš bony... to je krásnej vzorek... já ho tak miluju... za pět... já bych si z toho udělala halenku... dej mi kousnout... něco ti pošeptám... sežeň mi ňáký...jé, to se řéekne... má nohy jako hůlky na plašení vopice... seš blbej... žvanění blablbla.

Kde vzít peníze na knížky, co mám objednaný? Je to děs, jak jsem zadlužená -, u mamky, babičky, Petruny i Julky. Táta mi nic nedá a tahat nadále peníze z mamky by byl vrchol trapnosti. Vydělává dvanáct set a táta jí dává málo, prej půlku zálohy a z dobírky tisíc korun s tím, že víc neprojí. Často se hádají o peníze...

- Mamko, to bylo takhle vždycky?

- Ne, ale je to čím dál horší.

- Kolik vlastně vydělává? Je ňákej vedoucí nebo co, tak nemůže mít málo.

- Nevím. Všude se vtipkuje vo „stojkách“, ale u nás je to jinak. Nikdy jsem neviděla jeho výplatní pásku.

- Že sis to neuměla zařídit...

- Jakpak asi? Po hádce se párkrát stalo, že mně nedal nic. Copak si můžu jít někam stěžovat a dělat vostudu? Mlčím a šetrím, kde se dá. Eště mně nadává, kam ty peníze dávám, a přitom nemá šajnu, co co stojí, do krámu v životě nejde. Na podzim jsem zaplatila uhlí, ani se nezeptal, kolik stálo. Potřebovali bysme nový cejchy, všechno se to sype, taky jsem myslela, že se zmůžu na kabát -, ale kde na to mám brát?

Už abych měla školu za sebou a šla do práce.

- Na vysokou to nejní, jak sem původně počítal, tak tě nemínim dál živit. Beztak dopadneš jako „ctěná Pražačka“, co si hned po maturitě vobstarala haranta... Nesnáším ho za tyhle řeči! Pořád mu nedošlo, že Julka utekla z domu kvůli němu. Říká – To ste se vyvedly! Jenže – Proč „jsme se vyvedly“?! Teď vkládá naděje do Petruny, ta si užije! Ale Petruna je jiná, z ničeho si nic nedělá a taky to s ním umí, skoro všechno jí dovolí. Krom toho jsme jí my s Julkou prorazily cestu skrz rodičovský zděšení, že děti taky někdy dospějou a nechtějí být vlastněnýma loutkama, se kterýma se nakládá dle svévole -

„Nač myslíš, lodyho?“ plácne mě necitelně do zad Zuzana. „Co to čteš za bichli?“

„Kerouaca.“

„Divnej název. Je to hezký?“

H e z k ý ... to je taky vrchol slepice...

„Je to zamilovaný? Nějaká děsná láska a vášně?“ nedá pokoj a bere mi knížku z ruky.

Obrátím oči v sloup: „Je to d ě s n ě nezamilovaný.“

„Tak to by mě nebavilo. Hele, prej máš výpisky z Čapka, dáš mi je vopsat?“

„Co mám s tebou dělat.“

„Bacha, Pivoňka!“ sykne někdo.

„Houby, Radmila - „

„Děckáá, už máme fotky na tabla!“ volá Radmila cestou ode dveří a mává nad hlavou balíčkem.

Všichni se k ní vrháme: „Ukááž!“

Vypadám tam příšerně: tváře jak sysel a pravou zvlášť napuchlou, jako bych cucala bonbón. Ta kráva fotograafka!

„Tak co je tady! Na místa!“ Pivoňka s ječavým hlasem a naondulovanou vizáží televizní hlasatelky.

„Vzory třetí deklinace, Bauer. Tak se nám předved.“

„Míles, mílitis, carmen, carminis, mare, maris. Podle vzoru míles se skloňují substantiva třetí deklinace, maskulina i feminina,“ spustí Láďa.

Dvořačka se otočí a podává mi psaníčko. Danka zvědavě čumí, ale otevřu ho tak, aby nic neviděla.

„Mám něco skvělého (píše Jarda),
když si doneseš pásku, tak ti to
nahraju. KRYLA !!!“

„Bomba! Tak mi to zatím aspoň
půjč! Pásku si seženu!“

„Mám to tady. Přijď po latině
do kotelny.“

Po schodišti dolů směrem k tělocvičnám, ale zahrnout do suterénu, kde jsou dlouhé řady depresivních šatních klecí. Než se k nim přijde, ve stěně vlevo nenápadně dveře s nápisem „Kotelna – Nepovoláním vstup zakázán“. Ale kluci se za každý dveře s takovým nápisem cítí povolány. Překračovat zákazy – toť vrchol blaha a program. Že školník málokdy zamyká, zjistili dávno, a choděj do kotelny kouřit a výst řeči. Dokonce mají sichr: jednou našli klíče zapomenuté v zámku a hned si nechali vyrobit kopii. To mně vykecal Jarda. Nechtěla bych bejt u toho, až je načapá. Školník se jmenuje Tichý, ale dokáže řvát jako tur.

Opatrně se rozhlídnou a zkusím kliku. Povolila. Vklouznu dovnitř. Usekl přitlumený hovor, ale hned pokračuje.

„Pocem, tady,“ slyším Jardův hlas.

Rozkouvávám se v šeru a zamírím správným směrem. Spousta harampádí, polámaného nábytku, poskládaných krabic a nevím čeho ještě mezi potrubím a pavučinami. Odněkud proniká trocha denního světla - , ze dvou špinavých okýnek pod stropem. Všude se válí noviny a časopisy. Milan, Saša, Vráta a pár kluků z béčka a céčka – no samozř(úplně se mi skřípl žaludek), vedle skříně s vyvrácenýma dveřma se muchluje Petr s Violou (bych přála vidět Blaženě!) a ta kurva Uršula visí na Vaškovi. Odvrátit pohled. Ostatní jsou posedaní na starý matraci a bedýnkách od ovoce. O něčem diskutují: „... nekecej vole, Svobodná Evropa hlásila, že...“ zaslechnu, ale Jarda už mi podává kotouč:

„Vrátit co nejdřív. Chce to spousta lidí. A samozřejmě mlčet před nepřítelem.“

„Jasně, co si myslíš,“ řeknu, a přemejšlim, kdo je vlastně nepřítel a jak ho poznám.

Sednu do dřepu. „Co je to za časopisy?“

„Však se koukni,“ řekne Milan. „Pomalů se vodnášíme, než to Tichej fšechno spálí.“

Vezmu do ruky jeden a nastavím proti světlu. Čtu: „SEŠITY PRO LITERATURU A DISKUSÍ“. Obrátím stránku: březen 1969, ročník čtvrtý. Aha, začíná mi svítat. Beru další a další: „MY 68“, „MY 69“, „Literární listy“... „Uhni, barbare,“ odstrčím Vrátu, kterej trůní přímo na kupě. Kila „Reportérů“ a nějakých tlustých brožur: rok „62, „63, „64... „PLAMEN – měsíčník pro literaturu, umění a život“. Namátkou otevřu: Eduard Goldstücker – „Uvedení do světa Franze Kafky“. Milan Kundera – „Sestřičko mých sestřiček“. „Krhútská kronika“. „Maďarský „Solženicyn“ Lengyel“... „Panebože, tolik zajímavýho čtení!“ vydechnu a listuju napřeskáčku aspoň deseti časopisama. „ - prčic, není na to kloudně vidět - „ Skládám je na úhlednou kupku. „To musíme všechno vodnýst!“

Kluci se pochechtávají: „Jakpak asi. Bys potřebovala dvoukolák.“

„Dělejte, volové, bude zvonit,“ řekne někdo.

Všichni jakoby na povel típají vajgly a vstávají. I Viola s Uršulou hulily. Půlení žvejkaček.

Zasraný dvojičky mizej naštěstí jako první. Stejně to Blaženě řeknu. Nenávidím ho definitivně.

Nabrala jsem tiskovin plnou náruč a kluci si je nastrkali pod svetr za pásek riflí.

„Sem zvědav, jak to zdůvodníš, když potkáš šerifa,“ ušklíbne se Jarda.

„Budem ti dělat zeď,“ směje se Saša a organizuje hlouček. Už jsme z kotelny a na schodech.

„Nenápadný jak dvoumetrový hovno na silnici,“ konstatuje Vráta. „Ukaž, prosim tě - „ přetáhne svetr přes hlavu a moje i svoje časopisy do něj zabalí.

„V pondělí si přinesu tašku,“ sděluju s rozzářenýma očima.

Zvoní na deskriptivu.

Bratříčku nevzlykej
to nejsou bubáci
Vždyť už jsi velikej
to jsou jen vojáci
Přijeli v hranatých
železných maringotkách...

Ležím na koberci se zavřenýma očima a poslouchám z pásku přetáčejícím se na tátově „běčtyřicet dvojce“ (ještě že není doma) písni-básně, že ... jel krajem divný kníže a chrpy povadly..., tak vás tu máme bratři z krve Kainovy..., v studené paradě kožených křesel sešli se k poradě výrobci hesel..., nad mozkem poslušnost a nad rozumem víra a správná příslušnost je víc než v botě díra..., byl hrozný tento stát, když musel jsi se dívat, jak zakázali psát a zakázali zpívat...

Prosím jen vteřinu
popřej mi slyšení
pro zbytek kopretiny
zkus ještě vstát
Přes hlavu peřinu
to není řešení
Popřej mi slyšení
Nebudu lhát...

Ležím na koberci a hrabu se v těch starých časopisech a čtu a čtu. Petruna si je taky postupně půjčuje a konstatuje, že ,je to zajímavý', a:

„To už dneska nevychází? Nic -kovýho sem na stánku neviděla,“ zvedne oči od ‚Literárek‘.

Koukám nevěřičně, jestli to myslí vážně. Myslí. „Gde žiješ?“ vracím jí oblíbenou hlášku. „To fšechno už dávno zakázali.“

„Zakázali?“ opakuje udiveně. „G d o to zakázal a p r o č?“

„Že se ptáš tak blbě, no Husák a jeho klaka.“

„Sim tě,“ rozčlí se, „-k to mám vědět? A co je ‚klaka‘?“

„Najdi si to v Slovníku cizích slov.“

„Seš protivná a děláš chytrou,“ nafoukne se.

„Ale né,“ konejším ji, „taky sem si to musela najít. Mohla bych to zkomolit.“

„Tak p r o č to zakázali?“ dotírá Petruna. „Ab-so-lut-ně nechápu. Dyk tam není nic závadného, žádný sprostárny nebo protitátní řeči, nebo já nevím, co by se ještě mohlo zakazovat. Už slovo ‚zakazovat‘ je odporný a nepochopitelný.“

„Taky nechápu. Vubec. Snažím se o tom něco dozvědět. V osmašedesátym se něco stalo, ale my víme houby, mně bylo jedenáct a půl a tobě deset. Proč myslíš, že sou tady Rusáci? Kluci říkali, že nás nezachránili, ale přepadli. Že je to okupace. Ty kecý v rádiu, co pořád meldujou, nejsou vubec pravda.“

Petruna zírá a nic neříká. Její pohled prochází najednou skrz mě a vidí něco jinýho. „Čěče,“ spustí pomalu, „ - d' se mně vybavilo... vzpomínáš, jak sme byly tenkrát už bez Julky na táboře a najednou nás vodvážely autobusy..., prostě najednou..., nebylo to tenkrát?“

„Přesně. Dyk si to spočítej na roky: Julce bylo patnáct a zrovna se dostala na zdrávkú. Jela se školou na chmel. Tam se taky seznámila s Marcelém. Vod tý doby si psali.“

„Vedoucí řekla:“ pokračuje Petruna, „karneval nebude, musíme domu. Zejtra přijedou autobusy. A próoč, souško, máme hotový kostýmy, škemraly sme s hol-kama zklamaně. Musíme domu, asi bude válka, řekla a byla divná. Hurá! řvali kluci, a vona jim nafackovala a hnala je do chatk. Už s ní nebyla vubec žádná legrace, ani cestou zpátky. Kluci se rvali, hráli na vojáky a votravovali, gdy už bude ta válka, ale vona řekla, že sou blbí a brečela. Jinak se nedělo nic. Byli sme zklamaný. Další důkaz, že dospěláci nám furt kecaj.“

„Julku a vostatní přivezli brzy po nás. Říkala, že tam byli pět dní. A že v dálce slyšeli střelení. Táta seděl hodiny u rádia, který řvalo: JSME S VÁMI, BUĎTE S NÁMI! --- Takový divný napětí..., něgde se něco dělo, ale t a d y nic. Pak začla škola a fšechno bylo normální.“

„Sem n i k d y nezapomněla, že jednou na táboře sme přišli vo karneval. Pak už sme myslim jely jenom dvakrát. A zase byly skvělý karnevaly!“

„No... Zamílovala sem se tam do jednoho kluka.“

„Já taky. N a k a ž d y m táboře sem s někým chodila - „

Chvíli mlčíme a každý probíhá před očima jinej film.

„To je fuk,“ řekne Petruna, „ - d'kon musíme prozkoumat, co se vlastně tenkrát dělo.“ Položí se na břicho a přihrne pod bradu kupu ‚Literárek‘ a ‚Reportérů‘.

„Hlavně nikomu nic neříkej, rozhodně né našim. Mám pocit, že by byl průšvih.“

„Jasně, nejsem přece blbá!“

Z připravované knížky Blázinec v závitech

• Výnosné místo: sluha dvou pánů.

Aforismy a metaforismy Jiřího FALTUSE

MIROSLAV KUBÍČEK

ZA NÁMI OZVĚNA

pamatujeme kdo povídá
déšť posedí na návsi
při řečnění oznívá

tenkrát bylo hub
jako kozích bobků
a rybí šupiny vrapily
nezkaženou vodu
vůně od vsi ke vsi
verbovaly k čtveračinám
vonnosti vochlovaly
kdeco i kdekoho

tenkrát noční ticho otevřelo
hvězdnaté nebe
hvězdilo hvězdovlasé hvozdy
do usínání uspávané
když tvrdá kůže matčiných rukou
pohladila spící děti
zašeptalo zatichlé zápraží
ozvěnou dětských kroků

tenkrát modlení ještě zpívalo
maminky v bělostných zástěrách
voněly jak nacukrované koláče
utišující balšán ze zahrad
voničkoval pod okny
láskám jsme šeptali
sněženko pomněnko vřesničko
vždycky je život opakem zániku

ozvěny věnem sílí
vím co už není
udržet každou chvíli

(konec ledna 2012)

DRAGA ZLATNÍKOVÁ

KAŠNA

Dnes jsem byla kašnou
Naházeli do mě mince dějů
malé i velké
se symboly radosti i děsů
Nespavice s dlouhými pažemi
je v noci vybere
rozpálí na uhlíky
a vysype na ztichlá ústa
mých chrličů

Zas totiž do mě padají
cizí smutky:
smrti si na mně zkoušejí
škrtidla pláče
nemoci mi stelou
na hřebech pro fakíry

Jindy jsem věčně vstřícnou zeminou:
ve dne se mě chytají semena
bez ladu a řádu
ve tmě vyrážejí o překot
keře (spánkožravci)
kytky (vražedkyně)
svíce (škrtiči)
trávy (falešnice)
Neplatí na ně nic než ukolébavka z dětství
slova o lásce
nebo slunce – zaříkávač

ZASTAVENÍ

Kobalt dne se páře
ostrým během vteřin
Prším si slane do prázdné náruči
a stejný karabáč hodin mi vyhátní
z paměti negativy blízkých
a jako kdysi jim
Mění mě na poběhlici – proběhlici:
sotva vnímám
jak kobalt dne tmavne pod těžkou noci
a pamětník paličkami krajkuje stmívání
které slibuje rozhodit hvězdy jak vesmírné zrní

pro ty kdo se zastaví

ŽIVOT V KOSTCE

Poupěcí radostnění
zvídavosti zrání
sklíčenost okamžiku
pak životem k černé jsme dosmýkáni

PROSTÁČEK

MARTA URBANOVÁ

Měli ho za prostáčka odjakživa. Snad už předtím než se narodil. Snad už předtím, než byl počat. Ten punc dobráčka – blbečka mu nedal otec, ale jeho matka. Mladá venkovská žena, která si se sebou nevěděla rady, která se prala s životem po svém, která cítila, že se všechno spiklo proti ní, které se kdekdo v okolí vysmívá a ona se musí bránit, jak to dovede. Většina lidí se jí do očí stavěla, ale za zády měla pro ni jen úšklebky. Vysmívali se jí pro všechno, nač sáhla, co udělala nebo řekla. Bláznivá ženská, jinak jí neřekli.

Jedním jediným slovem zatratila celá vesnice její celý život.

Nikomu z nich v té době na mysl nepřišlo, že by to mohla být nemoc, která jí házela klacky pod nohy. Snad se ve vsi našlo i několik takových, kteří se jí nevysmívali, ale ani se jí nikdy nezastali. Škodolibé ženské na ní jen vyzvídaly, aby mohly klevetit, aby se jí mohly vysmívat ještě víc. Žádná k ní nechodila na táčky, ani na draní peří si ji nezvaly.

Prostáčkův otec žil v smíření. Zpočátku na nemoc ani nepomyslel, žil si po svém, v jejím stínu. Když nemusel, zbytečně pro slova nešel. Nač taky. Sem tam prohodil na poli pár slov ke svým kravkám.

„Pojď s námi do pivovaru na žejdlík,“ volali na něj chlapi, ale on neodpověděl a nepřišel, ani když se mu narodil syn.

Prostáček se narodil druhorozený, osm roků po své sestře. Mezi dětmi nebyla fyzická podobnost. Sestra byla na svůj věk vyspělá, zatímco on byl hošíček k polítování. Ale o tom neměl tušení. Neměl ani tušení, do jaké rodiny se to dostal. Ale ještě než začal chodit do školy, cítil, že jednou u nich svítí slunce, podruhé křesají blesky a burácí hromy. Jednou se matka směje a vzápětí rozbíjí nádobí, křičí, popadne kudlu, že se zabije a srdceryvně pláče. Domov je přitom vzhůru nohama a plný kraválu. Otec nemá sílu se jí postavit. Sedí u kamen a plete košík, hlavu svěšenou, jako by měl zacpané uši. Matčin hněv se často obrací proti nim, jako by rodinu rozdělil divoký proud a oni tři zůstali na jednom břehu a ona sama na druhém. Někdy její běsnění otce ubíjí natolik, že nevydrží a odejde ze světnice. Do chléva. Tam přečkává, tam zatíná zuby, rezignuje a lká, koho že mu to pámbu dal do páru. Prostáček sedí přikrčený pod stolem a číhá. Hrdlo mu svírá strach. Sotva dýchá. Matka při tom cení zuby, vystrčí drápy a vrhá se na kdecu. Často bije jeho sestru hlava nehlava, bije až do krve. Sestra se brání a ječí, její křik rozechvívá celý dům. V létě, kdy jsou okna otevřená, vybíhají sousedi ven, aby líp slyšeli. Co viděli předávají dál, zprávy se šíří od ucha k uchu. Mají zadarmo divadlo, ženské si mají o čem povídat. Ale nikdy nikdo z nich nezasáhne. Je to věc otce, myslí si všichni. Ale otec to neslyší, otec si v chlévě zabořil hlavu do loktů a dělá mrtvého brouka. Prostáček už taky okusil. Nemá rád dobu, kdy kolem domu rostou pra-

lesy kopřiv. Matka ví, jak na ně, na své neposlušné děti. V západu hněvu natrhá holýma rukama pořádný svazek kopřiv a bije je přes obličej, přes holé ruce, nohy. Sestra ječí na celou ves, když ji matka popadne a šlehá, ale on nečeká. Utíká, co mu síly stačí. Schovává se a vyděšeně pláče. Když ho otec nemůže do tmy najít, vyleze z úkrytu sám a vždycky ho hlad donutí až do předsíně. Poslouchá za dveřmi a když je ve světnici ticho, potichu otvírá dveře. Někdy se taky nevrátí a usne. Někdy ho najde matka a to mu pak koupe opuchlé nohy v heřmánku a ptá se ho, kde k tomu přišel. Někdy volá, za co jí bůh trestá, že jí dal takové děti. Jindy si nestěžuje, jen nad nimi pláče. Prostáčkovi je jí líto, ale něco mu brání k ní přijít a vnutit se jí do náruče. Neví, kde se v jeho malé hubené matce s plochou hrudí vezme najednou ta nadlidská síla, která všechno ničí.

Prostáček nemá doma žádné kupované hračky. Jen ty, co mu tatínek vyrobil z kousků dřeva. Teď už ví, že i ty musí před maminkou schovávat. Už hodně jich hodila do kamen. Když je pak Prostáček hledal, hledala je s ním. Až později pochopil, kam je schovala.

Nikdy předem neodhadl, kdy se stáhnou mraky, kdy matku zasáhne blesk a zapálí. Mohlo by se to stát kdykoli, v kteroukoliv chvíli. Zčistajasna se její obličej proměnil, rozmáchla se a smetla ze stolu mísu s jídlem. Kdo si nestačil nabrat, byl po jídle. Při bouřce většinou nebyl hlad, nebyla na nic chuť. Někdy si stačil sebrat z podlahy. V běsnící matce byla nadpozemská síla, která se rozrůstala, až ji celou pohltila. Často chytila Prostáčka za límec a zavřela ho do sklepa. Tam nic netušícího, vylekaného chlapce obklopily mokré stěny a tma. Jeho srdíčko tlouklo, zajíkalo se hrůzou. Zůstával přilepený na dveřích a čekal. Slyšel matčin hlas, z kterého šel děs a hrůza. Přál si, aby se ten hlas k němu nepřibližoval. Prosil otce, aby ho ochránil. Ale otec za ním nepřicházel. Otec i sestra z ní měli strach. Oba byli proti její nadlidské síle bezmocní. Otec čekal, až se bouře přezene a potom se po špičkách přiblížil ke sklepním dveřím a otevřel je. Uplakaného a chvějícího synáčka propašoval za matčinými zády do postele. Někdy mu stačil zout boty, jindy ne.

Z takového světa slunce a tmy vycházel Prostáček občas na silnici, před dům. Měl na sobě krátké kalhotky s kšandami a bílou košilku jako ostatní kluci, ale hrál si tam sám, čmáral prstem v písku a čekal. Doufal, že se některé z dětí, které vídal běhat kolem, u něj zastaví. Jednou si našel ostrý kamínek a kreslil si do prachu. Tu se na obrázek položil stín. A u něho střevíčky. Zvedl hlavu a uviděl děvčátko. Poznal ji. Byla ze sousedního domu. Často ji pozoroval z okna. Na jejich zahradu bylo dobře vidět. Na jejich patrový dům obrostlý psím vínem také. Vydržel u okna celé hodiny. Hrála si někdy v altánku sama, jindy se proháněla v zahradě s dětmi, na podzim sbírala ořechy. Představoval si, že tak nějak vypadá pohádkový svět. Znal ji zdaleka. Nikdy nebyla blízko, nikdy s ní nemluvil. Ani v to nedoufal.

Nedívala se na jeho čmáranice. Stačilo, aby přejela střevíčkem a zbořila by jeho svět. Už už zvedala nožku, ale v poslední chvíli ji stáhla, neudělala to.

Podívala se mu do očí a řekla: „Ty kreslíš náš dům?“

Zarytě mlčel.

„Viděla jsem tě. Pořád se díváš z okna.“

Podvědomě cítil, že se musí ospravedlnit a nevěděl jak.

„My máme náhodou větší dům,“ začal se vychloubat.

To nebyla pravda, a proto mu to rázně řekla.

Chvíli se přeli, kdo má lepší dům a tak začalo jejich kamarádství. Přivedla si ho domů. Rodiče nic nenamítali. K nim do zahrady si chodily hrát děti z celého okolí. Ale on přicházel vždycky jen sám. Neměl rád ostatní děti. Posmívaly se mu, a on nevěděl proč.

Dívanka se mu nevysmívala. Hrála si s ním jako se sobě rovným a on si ani neuvědomoval, že ho přitahuje. Každý den ji vyhlížel oknem a čekal u jejich branky, někdy si i sám otevřel. Nikdy s návratem nespěchal, vracel se až na matčino zavolání.

Jejich kamarádství skončilo, když začal chodit do školy. Škola byla pro něj trest. Písmenka se mu pletla a číslice, to teprve byla hrůza. Pan řídící ho posadil do poslední oslovské lavice. A Dívanka ze sousedství ještě do školy nechodila.

Zprvu mu to na mysl nepřišlo, ale čím déle, tím víc se mu po ní stýskalo. Vzpomínal, jak ho ohromil přepych, kterým byla doma obklopena. Nikdy předtím neviděl koberce, na kterých si hráli. A tolik hraček! Jakživ neměl v ruce takové hračky. Mrkáci panenky, krásný pokojíček se záclonkami a malinkatým nábytkem.

Najednou pocítl. Dostal od pana řídícího pohlavek, až hlavou narazil na lavici. Prostáček nevěděl, nač se ho ptal, proto mlčel.

Ani nevěděl, proč učitel láteří. Nerozuměl ničemu doma natož ve škole. Nebylo první ani poslední. Byl na ně zvyklý z domova, od své matky. Pan řídící neviděl rád, když Prostáček ve třídě usínal. Neměl ani tušení, že chlapec si zdřímnul až k ránu a to ve chlívě. Matka měla zase svůj den. Vzala si ostrý nůž a běžela se pod potok podřezat. Tentokrát se otec nevytratil, ale volal o pomoc. Přiběhl nejbližší soused a Prostáček poznal, že to je Dívčin otec. Poprvé se za matku styděl. Oba muži ji přivedli domů a otec jí svázal ruce. Prostáček pro ni potají plakal.

Matka byla nejčilejší o půlnoci. V létě rozsvítila světlo nade dveřmi, postavila na dvorek stůl a naklepávala řízky. Sousedi, když nemohli spát, zavírali svá okna: „Zase blázní.“

Ale její bláznovství nikdo nebral jako nemoc. Ani doktor ne. Když chodila k muzikám, žádný z chlapů pro ni nepřišel tancovat. Seděla na lavici mezi ženskými a zatancovala si jedině o maškarním, když se přistrojila za masku. Ale i tak před ní chlapi utíkali. A celá ves se pak bavila na její účet, protože její maska byla nejdovážnější. Nejsměšnější.

Kamarádství s Dívenkou přestalo, když začala chodit do první třídy.

Prostáček vyšel ze školy, ale žádné děvče o něho nemělo zájem. Vyhýbaly se mu. Když přišel na zábavu, žádná s ním na parket nešla. On se přesvědčil, proto k muzikám nechodil. Sem tam, když potkal Dívenku, teď už slečnu ze sousedství, snažil se s ní prohodit pár slov. Ale ona se mu závčas vyhnula nebo ho striktně odbyla. Byla vyšší než on, chytrá a on byl pro ni jen blbeček, prostě vzduch.

Pracoval na statku jako děvče pro všechno. Krmil krávy a jezdil s traktorem. Jeho sestra se provdala a odešla za manželem. Matka se v té době už léčila na nervy. Říkala, že jí v nemocnici dávají šoky. Když to doma vyprávěla, Prostáček musel odejít, nemohl to poslouchat. Bolelo ho to, jako by je dávali jemu.

Jednou se rozletěly kuchyňské dveře a v nich stála jeho kamarádka, Dívenka odvedle. Měla už po maturitě a Prostáčkovi připadala jako zjevení. Civěl na ni a málem otevřel pusou. Nezmohl se na slovo. Byla krásná, až ho píchlo u srdce.

O něco rychle a vyděšeně žádala jeho matku. Ta si utřela ruce, shodila ze sebe zástěru a hrnula se ze dveří. Obě utíkaly k sousedům. Prostáček byl jako u vytržení. Stále ji viděl ve dveřích a i když odešla, zůstalo po ní v kuchyni světlo. Nejraději by si klekl a hladil to místo, kde stála.

„Proč tě volala?“ zeptal se matky, když se vrátila. A když nedostal hned odpověď, naléhal dál: „Co chtěla?“

„Ale paní se přitížilo, tak jsem jí dávala obklady na srdce.“

Víc se nevyptával. Slyšel, že její maminka je nemocná. Když lidem z okolí šlo do tuhého, jeho matka jim byla najednou dobrá.

To bylo naposled, co ji viděl, Dívenku, svou jedinou přítelkyni z dětství. Odešla na studie do Prahy. Rozloučit se nepřišla. Proč taky. On byl pro ni vosk. Občas ji zahlédl oknem, když přijížděla nebo odcházela z domu na autobus. Ani se neohlédla.

Pak přišla doba, kdy matka rozhodla, že by se měl oženit. Zajela do dětského domova a vybrala mu tam nevěstu. Otec se do toho nepletl.

Vybrala mu dobře. Jednou se vrátila z města a přivezla nevěstu s sebou. Statnou zavalitou dívku, která jejího syna převyšovala o hlavu.

„Dost dobrá na to, aby rodila děti,“ řekla synovi tak, aby to mladá slyšela.

Ta se jen zazubila. Syn nic nenamítal. Od matky už věděl, co a jak a tak se svatbou souhlasil.

Po svatbě platil za ženáče a mohl jít se svou ženou si skočit do hospody. Chlapi už na ně posilnění pivem a nějakou tu kořalíčkou čekali. A hned začali.

„Mladá paní, jakápak byla svatební noc?“

„Nepotřebuje váš starej výpomoc?“

„Kdybyste potřebovala, stačí říct.“

Pokřikovali jeden přes druhého na celý lokál.

Novomanželka se pustila svého muže, postavila se rozkročmo proti nim a rázně křikla:

„Nechte mýho muže na pokoji. Jestli ještě někdo cekne, popadnu ho a vyklepu ho z trička. On tady nebude nikomu pro smích!“

V lokále najednou chlapům spadla pěna a rozhostilo se ticho, že by bylo slyšet cinknout špendlík. Novomanželka vzala svého muže pod paži a oba odkráčeli do sálu.

Druhý den si celá vesnice vyprávěla, jakou kurážnou manželku ta bláznivá Prostáčkovi vybrala. Rodila mu každý rok jedno dítě. Toho posledního se už staří nedožili. Otec zemřel na jaře, matka na podzim.

Prostáčkovi se už neposmívali jako kdysi. Poznali, že někoho takového potřebují. Byl při ruce i s traktorem. Tu přivézt dřevo z lesa, tam tohle, jindy onohle. Předem věděli, že neodmítne a pojedje i za naftu nebo jen za zaplatpánbu. Také na jeho ženu si zvykli. Staré babky si u ní zamlouvali přístrojění do rakve.

Tak si žili v domku po rodičích s kupou dětí jen sami pro sebe. Že by je někdo pozval k sobě na návštěvu, ani nápad. Na to jim dost dobří nebyli.

Po létech pořádala obec sjezd rodáků. Kapela vyhrávala a rodáci zavátí do všech koutů světa se trousili k hospodě. Když byla zábava v plném proudu, přišel do sálu i Prostáček s manželkou, přestože nebyla místní rodačka. Posadili se vedle sebe ke stolu a za chvíli bylo kolem nich prázdno. Ti, kdož seděli vedle nich, měli napilno, aby si přesedli.

Dívěnka, teď už žena v nejlepších letech, seděla u stolu s bývalým majitelem cihelny, který přijel ze Švýcarska. Ale i přes celý sál si Prostáčkova ponížení všimla.

Celý život dole, pro otření bot, pomyslela si.

Došla k baru a poručila si dva velké fernety.

Když je číšník nalil, řekla: „Doneste je panu Kulíkoví a jeho ženě.“

Číšník na ni chvíli zíral, snad se chtěl ujistit, že dobře slyšel.

„Ano. Slyšel jste dobře.“

Vrátila se na své místo. Po očku se dívala, co manželský pár Kulíkových na to. V první chvíli to Prostáček odmítl, že si to neobjednali. Až po vysvětlení hledal očima Dívěnku, pozvedl sklenku a nahlas jí poděkoval.

Tu se od vedlejšího stolu k Dívence naklonil její dávný tanečník, pan inženýr, a utrousil:

„Stará láska...“

Dívěnka se k němu obrátila zády.

Za týden po sjezdu rodáků si na ni Prostáček na silnici počkal. Zastoupil jí cestu, když vyšla z domu.

Už je tomu hodně let, co jsme spolu nemluvili, pomyslela si a pozorně se mu zadívala do očí.

„Tys mi v hospodě dala knížku, tak ti ji jdu zaplatit,“ řekl a držel v ruce peněženku.

„Pár knížek jsem tam přinesla, abyste si je rozebrali. Nikdo nepřišel, že by mi za ně cokoliv dal. Tím miň připadá v úvahu, abys mi platil právě ty. Hlavně ať se ti líbí.“ Zadržela jeho ruku se stokorunou.

Když se rozcházel, Prostáček stál před svým domem a ona si poprvé uvědomila jeho cenu.

ZDENĚK JIRÁSEK

NEJSEM BÁSNÍK

Nejsem básník, to ne
ale toliko vím
že v tvých očích se krásně tone
a že voníš, jak z bramborové natě dým

Nejsem básník, rozhodně ne
A fantazii nemám žádnou
jen tepny mám jak řeky rozvodněné
a ty ne a ne do nich spadnout

BERTIN OMYL

OLGA NOVOTNÁ

Berta zamkne dveře za odcházejícím mužem. Vytáhne klíč ze zámku, otočí se a přitiskne záda ke dveřím.. Cítí chlad dveří na svých zádech, přesto neodstoupí, pomalu po nich klouže k zemi, sveze se na podlahu. Popraskaný lak ji jemně dře kůži, jak se hedvábná košilka hrne nahoru. Rukama obejmje kolena, zůstane sedět na studených dlaždicích jako uhranuta.

Nepřemýšlí, jen sedí, až se do ní dá zimnice.

Pak se teprve zvedne, vejde do kuchyně a podívá se na hodiny. Půl čtvrté. Pomalu bude svítat. Nemůže se rozhodnout. Je sobota, volno a víkend před ní. Vstát, anebo si ještě chvíli poležet v zahřáté posteli

Občas to tak dělala.. Lehla si do zahřátého důlku a slastně se tetelila teplem. Neusnula. Jen si prodlužovala pohodu minulé noci.

Takhle vždy odcházel. Těsně před svítáním. Nechtěl být viděn. Ostatně – ona taky nestála o diváky. Nepřála si, aby se někdo hrabal v jejím soukromí, čenichal a pomlouval. Těšila se na jeho noční návštěvy . Najednou byla opět ženou, milovala a nepátrala příliš po tom, jestli je milována.

Jenže návštěvy, na které se dříve těšila, tajné příchody a odchody, ji přestaly těšit.

Začala si uvědomovat svou samotu. Jakoby procitla ze snu. Uviděla před sebou roky, své roky. Hloupý pocit čehosi nepatřičného, nějakého provinění. Proč? Starý chlap může mít mladou milenku, ale starší žena mladého muže ne. Občas ji taky přepadaly obavy, že jednou nepřijde. Jak bych to asi unesla, nepřipravena.

Nebudu žít donekonečna v nejistotě, promluví s ním ... Přesto své rozhodnutí odkládala od návštěvy k návštěvě. Až dnes konečně našla odvalu. Pravda, vyjasnily se její pochybnosti, zároveň ale přišla nenávratně o muže, kterého má ráda.

„Tak tedy znám pravdu. K čemu je to dobré, co jsem vlastně získala tou jistotou, říká si a pláče do dlaní. Já jsem tak pitomá.

Poprvé k ní přišel, protože potřeboval bony.

Zásahem osudu, nebo náhodou, Berta s sebou žádné neměla.

„V pondělí je přinesu. Kolik chceš?“

„Potřebuji je dnes. Ráno odjízdim za dcerou.“

„V tom případě si musíš přijít ke mně,“ řekla mu tenkrát .

Ačkoli v práci mluvili spolu zřídkka, popravdě, jen služebně, najednou se rozpovídal. Nabídla mu židli. Mluvil hlavně o své dceři, o problémech se soudy a se ženou.

Jeho otevřenost ji zaskočila. Nevěděla jak reagovat a tak převážně mlčela. Cítila se trapně . Takové důvěrnosti. Přerušila jeho vyprávění a nabídla mu víno.

Kdyby se nerozpovídal, nenabídla by mu ani židli, natož víno. Prodala by mu bony jako kterémukoli kolegovi či kolegyni, pokud ji požádali. Mluvil však dál, už nejen o dceři a soudech.. Vypili jednu láhev, otevřeli druhou.

Ona žila léta sama, bez muže. On byl momentálně taky bez partnerky. Všechno se to nějak zvrtilo. Najednou zatoužila po muži, po sexu .

Nevzala si peníze za bony, zdálo se jí to trapně. Měla pocit, že by zprostitovala celou tu noc Po dlouhé době se cítila jako plnohodnotná žena. A v euforii mu řekla – „Kup za to něco dceři.“

Ale když za ním zapadly dveře, Berta se rozplakala. Plakala jako už dlouho ne.

Vytáhla fotografii mrtvého manžela. Slzy rozmazávaly jeho podobu v stín, kterým teď doopravdy byl. Plakala pro to, co se stalo, ale ze všeho nejvíce plakala nad sebou. Nad svým prázdným životem. Ale jen tenkrát, po té první noci s Ním.

Po dlouhé době si živě představila svého mladého manžela ve vojenské uniformě, jak odjížděl do války za Říši. Jak moc se mu nechtělo. Jakoby tušil svůj konec.

Vybavila si ho před očima, s inkoustovou tužkou za uchem, číšníka a majitele malé hospůdky v jedné osobě. Nad lokálem měli jeden pokoj. V něm bydleli a snili. Plánovali si našetřit peníze, rozšířit hospodu a založit rodinu. Když se

brali, začínala válka. Věřili však, jako všichni, že bude krátká. A vítězná. Pak bude čas na děti.

Viděla ho teď před sebou velice živě. Najednou ji přepadl pocit, že ji taky viděl, díval se na ni odněkud, snad z nebe.

Vzpomněla si na jeden večer. Zrovna vyšla z vany, byla ještě mokrá, když přišel nahoru do bytu, pro koření na svažené víno. Zasmál se jako uličník a nakreslil ji na mokráň nádra inkoustovou tužkou srdíčka probodnuta šípem. A začáteční písmena jejich křestních jmen. Nešlo to pak dlouho smýt a smáli se spolu více nápadu než kresbě samotné. Usnula ten večer dřív, než skončil s prací. Ani se nemilovali. Na tu noc si vzpomněla, když noční návštěvník poprvé přišel a odešel. Přitom bylo mnoho jiných nocí, naplněných milováním.

Teď, po létech, ji přišlo líto, že nepočkala, než přijde z lokálu. Najednou měla pocit, že ho zradila právě ten večer. Kromě žalu ji zaplavily i výčitky svědomí. Jakoby neutekla půlka jejího života.

Zakázala si po válce vzpomínat na muže, na krátké manželství, na minulost.

Rozplakala se za všechna léta bez vzpomínek, za mládím, jež se vytratilo, pak už nevěděla za čím vůbec pláče a přesto nemohla zastavit proud slz. Když se konečně uklidnila, vzpomněla si i na otce.

Oběsil se v únoru v roce čtyřicátém pátém. Na rozloučenou jí napsal - nechci vidět zúčtování za to, co bylo a nechci v tom ani žít. A jestli máš dost odvahy následovat mne, udělej to taky.

Berta měla své představy o životě. Smrt do nich nepatřila. Ačkoli život nebyl lehký, žila ráda.

Po manželově smrti hospodu zrušila a zaměstnala se v továrně na výrobu výškoměrů pro letadla. Továrna si zachovala výrobu i po válce a zaměstnanci jen přešli k novému zaměstnavateli. Kromě bezpartijní minulosti to byl jeden z důvodů, proč Berta nebyla určena k odsunu. O budoucnosti nepřemýšlela. Doba byla tak chaotická, zdálo se jí, že už není žádná budoucnost, pro nikoho. A nikde. Proč tedy běžet za ničím. Žijící příbuzné neměla, a mrtví, otec a matka, byli pohřbeni v Čechách. Ona sama byla velice nejistá, ztrácela půdu pod nohama a tak dům byl alespoň kousek jistoty, zůstatek čehosi již minulého, ale důvěrně známého.

Po všech výčitkách a smutnění nakonec Berta vzala onu návštěvu jako epizodu ve svém jinak fádním životě. Podruhé přišel opět za stejným cílem. Berta dnes už sama neví, jestli bony nechala doma záměrně, aby musel opět k ní. Pravda, nevěděla kdy opět pojedje za dcerou, jenže... Vždy nosila nějaké s sebou, pro případ. Jak to vůbec bylo.

Situace se opakovala, jen s tím rozdílem, že už nemluvil o bývalé ženě. Alkohol, uvolnění a milování. Přicházel bez ohlášení, odcházel nad ránem.

Často si kladla otázku, proč k ní chodí. Ale to, co se jí v podvědomí samo nabízel, si nechtěla připustit. Po čase došla tak daleko, že uvěřila svým představám.

Za bony si nenechala platit. Nemohla. Poprvé to vyplynulo ze situace, podruhé už po něm peníze nechtěla a pak už to bylo jaksi samozřejmé. Touha po sexu byla silnější než tušená pravda. Taký tajně doufala, že se jejich vztah změní, tedy jeho vztah k ní. Protože Berta se zamilovala. Nevyznala mu lásku. Nešlo ji to. Nechtěla se, při vši touze po něm, zesměšnit sama před sebou i před ním. A tak čekala.

Věděla, že není pro muže nijak atraktivní a teď v létech už vůbec ne.

Občas člověk má pokušení odhalit pravdu, ačkoli ho doprovází strach z výsledku. Tohle pokušení dnes na Bertu dolehlo velice intenzivně, chce si vyjasnit svou situaci. Mám se ho na to zeptat, anebo nechat vše při starém. Berta bojuje se svým nitrem.

Je pravda tak důležitá? Co když mi řekne něco, co nechci slyšet? Co nikdy nestrávím a budu pak litovat? Co když zůstanu opět sama, na dlouhé roky? A třeba do konce života?

Pokusejí je však příliš velké. Najednou je důležité znát pravdu. Chytá ji zimnice. Už nemůže couvnout. Dlouho odkládaná otázka ji pořád pronásleduje. Nemůže ji vypudit z myslí.

A tak když večer přijde, neodolá své touze po odhalení pravdy. Tajně doufá, že jí řekne: „Tys to nepoznala? Mám tě rád.“ Nebo – ještě lépe – „Miluji tě“.

Položí tedy osudnou otázku, proč...

Rozesmál se. Smál se jako dobrému vtipu, na celá ústa a pak řekl:

„No to je gól, ty si platíš gigola, takovou dobu si mě platíš a pak se takhle blbě ptáš?“

Snad sis nemyslela, že bez tebe nemůžu být? Nebo že tě miluji? Bony se mi hodí, to jo. Ale Berto, podívej se na to reálně. Berta se najednou vidí jeho očima. Vidí pravdu, nahou jako své zestárlé tělo, hrdlo se jí sevře bolestí.

„Jestli chceš, necháme věci, jak jsou – a jestli ne, no, co se dá dělat.“ Opět se rozesměje.

Všechno čekala, jen tohle ne. Gigolo. Dávala mu bony pro dceru, tak si to zdůvodňovala, když na ní padaly pochybnosti. Mohl říct, síla zvyku, nebo nechce se mi být samotnému, mohl zalhat jiným způsobem. Takovou surovost nečekala. Tohle je rána pod pás.

Berta nedokáže ovládnout své city, potichu pláče, svět se jí hroutí.

Nikdy mi neřekl... Nikdy mi vlastně neřekl nic, bilancuje v myslí.

Má chuť ho praštit, zmlátit, kopat do něho. Zápasí se svými pocity, pak se naoko uklidní, srovná své ego.

„Dobře.“ Přistoupí na jeho hru. Když gigolo, tak gigolo. Když obchod tak obchod, říká si v duchu. Všechno se v ní bouří. Otevře láhev červeného, - i to jsem kupovala jen já - bleskne ji hlavou. Doufá, že ji víno stoupne do hlavy. Dnes si nedá jen skleničku. Dnes se potřebuje opít. Víno ji stoupne do hlavy, jak předpokládala.

„Tady máš deset bonů. Platím ti ztrátu času. A teď zmiz z mého života, vypadni!“ křičí. Veškeré sebeovládání je pryč.

Dveře zapadnou. Nenaslouchá vzdalujícím se krokům. Když se srovná, chvíli to trvá, překvapí ji smír, který ji zavládl v duši. Sáhne po klíči a otočí jim dvakrát. Rukou hladí staré dveře, cítí každý výběžek rozpraskaného laku.

Nakonec, řekne si, vždyť to byl on, kdo prostituoval své tělo, a možná i duši. Jestli vůbec něco takového zná. Já jsem milovala. Vlastně - i ta nenávist je z lásky k němu.

Opře se zády o popraskaný lak, pomalu se sveze na ledové dlaždice. Když konečně procitne, podívá se na rozestlané lůžko a sedne ke stolu.

HLAVU V DLANÍCH RONÍ SLZY ZA LÉTA SVÉHO OMYLU.

STRÁNKY MLADÝCH A ZAČÍNAJÍCÍCH AUTORŮ

PARDUBICKÉ STRÍPKY 2012 – DOKONČENÍ

NA NÁVŠTĚVĚ U PERNŠTEJNŮ

JANA PLEŠKOVÁ (*Spoluvítězka III. kategorie*)

Budu vám vyprávět příběh, který se doopravdy stal. A pokud mu neuvěříte, nemusíte, já vás k tomu nutit určitě nebudu.

Všechno se stalo jednoho květnového odpoledne. Zrovna jsem ve škole dostala pětku z dějepisu. Učitelka mě vyvolala, postavila před tabuli, položila mi otázku, ale nenechala mě na ni odpovědět. Hned mě posadila zpět do lavice s nedostačnou. Už je to dlouho, co jsem byla naposledy takhle vzteklá. Učitelka si mi dá s klidným svědomím 5 z dějepisu a přitom ví, že jsem to všechno uměla. Tohle nebylo fér, ani mě nenechala u té tabule promluvit. Já přeci vím, za kterého pána z Pernštejna byly Pardubice povýšeny na město. Přeci za Viléma II. z Pernštejna. To ví snad každé malé dítě. Měla jsem se s ní u té tabule hádat, ale to by asi k ničemu nevedlo...

Věděla jsem, že nemůžu domů přijít takhle vzteklá. Musela jsem najít místo, kde se uklidním a kde vymyslím strategii, jak to povím rodičům. Nevěděla jsem, kam se ve své tíživé náladě mám uchýlit a náhle mě napadlo, že se schovám tam, kde zaručeně hledal útočiště i Vilém II. z Pernštejna. Na našem zámku. Abych byla přesnější-spíše hradozámku. Věděli jste, že náš zámek je vlastně velmi unikátní? Dříve to byl hrad, stál na kopci a byl obehnán hradbami. Pak byl ale přestaven na renesanční zámek. Ovšem hradby mu zůstaly. A kolik znáte zámků, které jsou obehnány hradbami? Já, upřímně řečeno, jen ten náš.

Mé vztekem poháněné kroky tedy vedly přímo k zámku. Tady nikdo nebyl. To bylo velmi podivné. Normálně tu sice neproudí davy turistů, ale vždy tu aspoň někdo je. V ten den bylo na zámku úplně mrtvo. Došla jsem na jeho nádvoří. Tam jsem se v prostředku zastavila a vzhledla jsem k nebi. Bylo krásné jarní počasí. Bylo teplo a na obloze nebyl ani mráček. Nadechla jsem se čerstvého vzduchu a vnímala to ticho kolem mě. Náhle mě uchvátily arkády zámku. Jako bych na nich viděla mihnout se stín. Řekla jsem si: „Jano, blouzníš,“ a pohroužila jsem se dál do svého myšlení. Z něj mě vytrhlo chichotání a kroky, které se blížily k nádvoří. Nechtěla jsem, aby mě někdo viděl, jak tu stojím vprostřed nádvoří a jsem myšlenkami úplně mimo tento svět. Otočila jsem se tedy k odchodu. Ale náhle jsem zůstala oněmělá údivem stát a jen jsem tupě zírala před sebe.

Přede mnou se na nádvoří objevily dvě mladé dívky. Oblečené byly jako služebné z 15. století, na hlavě měly bílé čepce a vlasy spletené do dlouhých copů, které jim sahaly až do pŕlky zad. Každá držela v náruči koš, ale každá v něm měla něco jiného. Jedna ve svém koši měla bílé košile a ta druhá pecny chleba. Obě na mě koukaly s údivem. Byla jsem natolik v šoku, že jsem si ani neuvědomila, že na někoho volají. Náhle se z jedněch dveří vynořili dva muži. Byli oděni velmi zvláštne, ale díky mečům, které měli připevněné u opasku, jsem odhadla, že to budou stráže. Oba muži ke mně přistoupili a chytili mě každý za jednu paži. Jejich pevný stisk mě zabolal a jejich postrčení dopředu mě přimělo k pohybu. Zatímco já si s údivem prohlížela jejich červenobílé trikoty a vysoké holiny, je očividně zaujalo moje oblečení. S naprostým nepochopením a opovržením si prohlíželi mé triko a mé džínsy. Očividně se jim ani nezamlouvaly mé tenisky na nohou.

Kráčeli jsme po schodech z nádvoří. Po těch schodech, které vedou do rytířského sálu. Mé ohromné překvapení ovšem nebralo konce. Jen co jsem se trochu vzpamatovala, začala jsem se soustřeďovat na střídání nohou, abych neupadla. Náhle druhý úder šoku! Vzkročili jsme do rytířského sálu, ale ten nevypadal, tak jak ho znám. Na stěnách byly krásné obrazy a na poličkách byly trofeje. Netušila jsem, kde se ta krásná výzdoba vzala, ale zrak mě z ní přecházel. Nejprve jsem si myslela, že je to jen hloupý žert, ale po vstupu do tohoto sálu mi došlo, že se o žádný žert nejedná.

Naproti nám se objevil postarší, velmi dobře oděný pán. Jeho pohled byl přísný, ale v jeho hlubokých očích se také zračila moudrost a dobrota. Pán si mě velmi dobře prohlédl a pak se podíval na stráže: „Koho to přivádíte mí strážci? A co to bylo za křik, který se ozýval z nádvoří? Vyrušil mě v mém odpoledním přemýšlení.“ Jeden ze sluhů uvolnil svůj stisk a já si oddechla úlevou. Pak se podíval na pána před námi a pravil: „Můj drahocenný Pane, velmi se omlouvám, za toto vyrušení. Ale tuhle dívku jsme našli na nádvoří. Služebné se velmi polekaly jejího vzhledu a tak nás zavolali. Jak vidíte, Pane, vypadá jako by jí sem seslal samotný ďábel.“ To jsem se už neudržela a vykřikla jsem na strážce: „Co to plácáš? Jaký

dábel? Můžete mi, někdo laskavě říct, co je tohle za šaškárnu? Kde to jsem a kdo jste vy?“ Nevím, kde se ve mně vzalo v ten moment tolik odvahy, možná, že to spíš než odvahou byl již tolik nashromážděný vztek. Nicméně můj hysterický výstup velice zaujal bohatého pána.

„Já jsem Vilém II. z Pernštejna, majitel tohoto panství. Právě se nacházíme v mém letním sídle, v pardubickém zámku. A netuším, slečno, co tu děláte, ale udělám vše pro to, abychom to zjistili. Když jsem se Vám teď představil, byla byste tak laskavá a představila byste se vy mně?“ Samým šokem jsem málem zapoměla mluvit, ale rychle jsem se vzpamatovala. Nasadila jsem vřelejší tón a slavnému Pánu z Pernštejna se představila. „Mé jméno je Jana Skřivánková. Jsem žákyní základní školy a pocházím taky z Pardubic, akorát, že jsem z roku 2012.“ Služebníci i Vilém z Pernštejna vypadali nejprve velice zaujatí, ale najednou se začali smát. Nechápatě jsem se jich zeptala, čemu se smějí a oni mi odpověděli, že mému jménu. Tak to mě urazilo. Nabrala jsem všechnu kuráž, co jsem měla schovanou hluboko ve svém duchu a předvedla další hysterický výstup: „Můžete mi říct, co je humorného na mém jménu? Vy se nejmenujete o nic lépe. Navíc moje jméno má odůvodnitelný základ. Můj předek kdysi choval skřivany, a když se začala udělovat příjmení, získal od panovníka přízvisko Skřivánek, protože mu jednou jednoho krásného skřivana dal darem. Panovník si pak mého předka velice vážil a umožnil mu chovat své ptactvo přímo na Pražském hradě. Ale jak jste, vážený Pane, z Pernštejna přišel vy ke svému panství, bohatství a přízvisku?“

Vilém z Pernštejna pobaven a uchvácen mou výbojností uklidnil strážce a mírumilovným hlasem mi řekl: „Copak nevíš, jak můj předek zabil zubra a získal za svou chrabrost panství? Copak v té vaší době není žádný pán z Pernštejna, který ctí naší tradici?“ Na to jsem s posměškem měla odpověď rychlou: „To jako myslíte tu pověst o tom, jak zabil ten váš slavný předek zubra, protože mu chodil na chleba? Pak ho dovlékli do Brna a tam získal od krále jako poděkování panství? Tak to je povedený vtip, tomu já nevěřím. To není historicky doložené. Navíc, kdo ví, jestli to byl vůbec zubr. Má sestřenice si kupříkladu myslí, že ten váš slavný předek skolil mamuta. Dobře, uznávám, není moc bystrá, ale má svým způsobem myšlenku dobrou. Klidně mohl zabít jen hloupého chorého kance, ale báj z něj dělá hrdinu. A mimochodem, v mém světě již žádný Pernštejn není a ani být nemůže. Vymřeli jste totiž po meči a to roku 1631.“ Vilém z Pernštejna na mě jen hleděl a nebyl schopen slova. Uvědomila jsem si, že jsem to asi trochu přehnala. Vilém náhle mávl rukou a poslal strážce pryč s tím, že jsou zavázáni mlčenlivostí. Pak mě vzal za ruku, prokličkoval se mnou několik pokojů a chodeb a náhle jsme se objevili v krásné a rozkvetlé zámecké zahradě.

„Pane, je mi to líto. Neměla jsem být tak ošklivá. Já jen nechápu, kde jsem se tu vzala. Dnes nemám zrovna dobrý den.“ Vilém z Pernštejna se posadil na vyřezávanou lavičku pod velkou lípou. Najednou jsem pochopila, že když popojdu

kousek dál po valu, mám příležitost uvidět Pardubice tak, jak nikdo jiný neměl. Neodolala jsem a udělala jsem několik nesmělých kroků na okraj valu. Shlédla jsem na město a málem se mi zastavil dech tou nádherou. Pardubice byly nádherné. Lidi se hemžili kolem stánků utvořených na náměstí a Zelená brána (tou dobou ještě Pražská) se nad nimi majestátně tyčila a dohlížela na jejich kroky. Děti si tu hrály na honěnou a všechno vypadalo dokonale. Povzdechla jsem si nad tím výhledem. Z mého zadumání mě náhle vyrušil Vilém. „Copak se děje, slečno Jano? To jste nikdy neviděla Pardubice?“ Otočila jsem se na něj a odpověděla mu zkroušeným hlasem: „Ale to víte, že výhled ze zámku na Pardubice znám. Jen dnes není tak pěkný. Je tam plno aut, silnic a ...“ Zarazila jsem se. Vždyť on neví, co jsou to auta. Chtěl mě poslouchat dál a mé zaražení ho velmi překvapilo. Pohlédl na mě a pokynul mi, abych usedla vedle něj.

Lavička byla velmi pohodlná. Vilém se mi podíval do očí a s neskrývanými obavami i zvědavostí zároveň mi položil otázku, na kterou se chystal zajisté již delší chvíli. „Prozradte mi, prosím Vás slečno Jano, co se bude dít s mým rodem?“ „Nevěděla jsem, zda si vše z hodin dějepisu pamatuji správně a neměla jsem tu ani sešit, tak jsem mu řekla, že za svá tvrzení neručím, že si nepamatuji vše zcela přesně, ale začala jsem mu vyprávět. „Váš rod bude vzkvétat. Nemusíte mít obavy. Váš syn Vojtěch bude dobrým pánem. Koupí Nové Město nad Metují a za vlády krále Vladislava II. bude zastávat úřad hofmistra českého království. Pak ale těžce onemocní a po něm jeho majetek zdědí jeho bratr Jan IV. z Pernštejna. Toho budou lidé přezdívat Bohatý. Nakonec bude vládnout celému Pernštejnskému panství. A když roku 1548 zemře tak po sobě nechá tři syny. Vratislav II. z Pernštejna, syn Jana IV. z Pernštejna bude mít celkem 20 dětí, ale jen 7 se dožije dospělosti. Nejdůležitější ze všech Vratislavových dětí bude Polyxena. Po otci bude velmi nadaná a schopná politička a nebude významnou ženou jen své doby, nýbrž celých českých dějin. Bude mít syna Václava Eusebia. Ale Vratislav bude mít také syna Jana a ten dosáhne až na post císařského generála. Syn Jan se pak bude jmenovat Vratislav Eusebius a nikdy se neožení. Bude sloužit pod Valdštejnem a v jedné šarvátce roku 1631 v průběhu třicetileté války bude zabit. Tam také skončí rod Pernštejnů.“

Vilém neřekl nic. Náhle vstal a utíkal směrem k zámku. Utíkala jsem za ním. On usedl v nádherném pokoji za psací stůl a pak dlouhou dobu mlčky a rychle psal. Napsal dva dopisy a pak mě přiměl, abych se podívala, kam je dává. Odsunul knihovnu a ze zdi za ní vytáhl cihlu. Pod ni oba dopisy zasunul. Náhle se na mě podíval a pravil klidným hlasem: „Děkuji vám, slečno Jano, jste můj anděl. Jste mou bohyní Ananké, která sem byla seslána, aby uklidnila mé soužení. Měl jsem obavy o budoucnosti našeho rodu, ale teď se již nebojím. Vděčím Vám za hodně.“ Jak to dořekl celá země se zachvěla a mě se náhle začalo všechno vlnit před očima. Neměla jsem pevnou půdu pod nohama a náhle jen slyším, jak na mě někdo volá

„Slečno, no tak, vstávejte!“ Otevřela jsem oči a zaostřila jsem. Přede mnou stál hlídač a nevěřícně na mě hleděl. „Usnula jste tu. Musíte jít domů, budeme zavírat.“

Domů jsem šla jako v mrákotách. Zapomněla jsem na pětku z dějepisu i na svůj vztek a nevěděla, zda to byl jen živý sen či skutečnost. Druhý den jsem zamířila do zámku, našla správnou místnost i s cihlou a pod ní dva dopisy. Jeden měl pečeť narušenou a byl velmi ohmataný. To asi jak si ho mnohokrát někdo přečetl. Ale ten druhý byl neporušený a nad pečetí bylo napsáno *Pro slečnu Janu*.

Dychtivě jsem porušila pečeť a začala číst:

Drahá slečno Jano,

Váš výlet sem do naší doby asi nebude jen pouhá náhoda. Celé roky jsem se soužil obavami o náš rod a Bůh mi seslal Vás. Na mé přání. Jste velmi krásná, bystrá, mladá dáma a vaše poznatky o mém rodu zaznamenám do kroniky. Napsal jsem také dopis pro své potomky, kde píše, že se mi zjevila krásná Ananké a dala mi důvod žít ještě dlouhý čas. Důvod pro zvelebení panství. Protože nic není důležitější než rodina. Pamatujte si to, slečno Jano. Opatrujte své kroky a krácejte ve stopách pravdy.

*Váš navždy oddaný
Vilém II. z Pernštejna*

Nevěřila jsem vlastní očím a přečetla druhý dopis:

Pokud čtete tento dopis, je součástí Vašeho dědictví a to znamená, že tu již nejsem. Pečoval jsem o své panství, tak jak mě to naučil můj otec a doufám, že vy si svého panství budete vážit též. Musíte si, ale vážit i lidi v panství a každého jejich skutku. Musíte pečovat o své poddané a musíte velebit svůj kraj. Umírám klidný, protože mi krásná bohyně Ananké, sama matka naší budoucnosti a sám osud, odhalila Vaše kroky v době budoucí. Já tu již být nemohu, ale z nebe budu dohlížet na Vaše skutky a přísahám, že každý špatný potrestám. Dbejte na lásku, čest, pravdomluvnost a rodinu a zachovávejte tak ten nejlepší odkaz našeho rodu.

Váš předek Vilém II. z Pernštejna

Po přečtení obou dopisů mě zaplavila nevídaná radost z mého díla. Tak jsem přeci jen nebyla úplně hloupá. Dopisy jsem vzala domů a ukázala je současně s mou žákovskou knížkou. Maminka poprosila paní učitelku, aby mě znovu vyzkoušela a tentokrát jsem dostala jedničku. A plná toho dobrého pocitu a radosti jsem ukryla oba dopisy, aby nikdy nikdo neodhalil mé tajemství. Aby nikdy nikdo neodhalil tajemství bohyně Ananké. Aby nikdy nikdo neodhalil největší tajemství Pánů z Pernštejna.

JAK JSEM POTKALA PERNŠTEJNSKÉ STRAŠIDLO ELIŠKU

TEREZA DVORSKÁ (Vítězka IV. kategorie)

Letos část prázdnin prožiji pracovně, jelikož provádím zvědavé hosty na Pernštejně. Nesčetněkrát jsem už pronesla slova: „Dobrý den, vítáme všechny návštěvníky, kteří zvolili prohlídkovou trasu číslo jedna. Právě se nacházíme v první místnosti hradu, který patřil jednomu z nejbohatších rodů, tedy Pernštejnům. Sídlo se začalo stavět již ve třináctém století. Majitelé svého času patřili k nejlivnějším pokolením v českých zemích hlavně tím, že jejich členové působili ve státní správě a politice. A to nejen že se řídili heslem „Kdo vytrvá, vítězí“, jež přesně vystihovalo pernštejnskou houževnatost. Ovšem výprava jednoho slunečného odpoledne byla čímsi zvláštní.

Na hodinách hradní věže odbila druhá hodina. Jako obvykle jsem se chystala na hloubavé dotazy nadšených turistů a vyprávění o historii středověké generace. Podle mého očekávání přišla spousta otázek. Jednu z nich položila malá copatá holčička v Eliščině komnatě: „A když se podívám do toho zrcadla, opravdu ztratím krásu?“ zeptala se rozpačitě. Pousmála jsem se nad dívčíným uvažováním. „Pokud se bojíš, že bys ztratila líbeznost, navštiv s rodiči hrad Boskovice na Moravě, tam najdeš zrcadlo, které půvab naopak vrátí. Musíš to ale stihnout do jednoho roku, aby se naše pověra nevyplnila,“ odpověděla jsem a věnovala jí úsměv. Kéž by to fungovalo!

Zmíněná Eliška pracovala jako pernštejnská služebná. Měla krásné dlouhé vlasy, jež si trpělivě česala několikrát za den. Tolik dbala na svůj vzhled, až zapomínala na důležité bohoslužby, což se ovšem nelíbilo knězi. Duchovního rozzlobila natolik, že ji nechal propadnout do země. Od té doby služka na hradě straší a v její komůrce později majitelé umístili začarované zrcadlo. Ještě donedávna jsem si myslela, že strašidlo je pouhý výmysl, avšak po této expedici jsem se přesvědčila, že ne. S přáním pěkného dne jsem se rozloučila s návštěvníky a pečlivě zamkla dveře. Hodinová pauza uprostřed žhavého odpoledne vždy přijde vhod, zvláště když vám kastelán oznámí, že výjimečně sedmou hodinou večerní brána hradu uzavřena nebude, nýbrž pokračujete strašením na nočních výpravách.

Smířena s plánem dnešního večera jsem po odpočinku vyrazila opět vítat hosty. V šest se konala poslední prohlídka. Poté, co skončila, přišly ostatní průvodkyně a společně jsme se převlékly do kostýmů. Já, jako již zmiňovaná Eliška, jsem dostala blondatou paruku, zrcátko a hřeben s pokynem od vedoucího: „Jakmile uslyšíš zvon z věže, ladnou chůzí vyjdi na hradby, až zazní podruhé, běž zpět.“ Poučená instrukcemi se připravím, vyšlapu schody a čekám na signál. Jindy hlučné stavení ve tmě rázem ztichlo a potměnělo, program začal. Nedá se

řící, že bych se vyloženě bála, nadšená jsem však nebyla. Nečekaně zaslechnu skřípět dveře a smích. V tuto chvíli by tu přece nikdo neměl být! Krve by se ve mně nikdo nedořezal! Ze strachu mě vysvobodí náhlé zvonění. Uf, oddechnu si a splním svoje poslání.

Myšlenky soustředím na očekávaný zvuk zvonu. Znovu se rozezní a já dokončím roli. Když se vracím zpět do převlékárny, uslyším ránu. Vchod do další místnosti kdosi odemkne. Dveře mi odhalí pohled na původní jídelnu panstva. Zahlédnu bílou siluetu.! Domnívám se, že vidím Moniku převlečenou za bílou paní. Zavolám její jméno, ovšem nechápu její mlčenlivost. Víc neřeším. S neklidem dorazím do šatny. Velice mě udiví, že Monča sedí na svém místě a vesele sděluje zážitky ostatním. „Móňo, co jsi dělala v jídelně?“ Ona na mě vytřeští tmavě hnědé oči. „V jídelně,“ zopakuje, „tam jsem vůbec nešla. Proč se ptáš?“

Ten večer jsem se tím už nezabývala. Ráno, když návštěvníkům vyprávím o Elišce, mi hlavou běží zvláštní myšlenky. Jeden z turistů, žádostivý získat nadbytečné poznatky, okusí mé vědomosti. Zeptá se, zda služebná doopravdy žila. Dotazem připomíná spoustu jiných nadšenců. S odpovědí zaváhám. Po včerejšku s rozpaky odvětim, že nejspíše ano, i přestože jinak na tajemno nevěřím. Dříve jsem o existenci záhadných osob pochybovala, avšak nic nevíme úplně přesně. Chvilí se zamyslím. A pak mi dojde, kdo mě včera vylekal, když ostatní průvodci vesele seděli v šatně a já se vracela z hradeb jako poslední.

Během polední pauzy jsem zamířila do knihovny najít místní kroniku. Zběsile prolétnu obsah a nalistuji stranu devadesátou čtvrtou, kde se píše o Elišce. Žádná Monika, ale hradní strašidlo včera obývalo jídelnu a já ho viděla! Naštěstí komorná není zlý přízrak, takže nemusíme mít strach z jejich nešvarů. Odeť už vím, jak mám reagovat na dotazy, zda doopravdy Eliška žila. Čas přestávky ubíhal velmi rychle, už se skoro blížila ke konci. Rychle jsem založila knihu zpět do skříňky a vyrazila provázet další příchozí zvědavce. I během této výpravy jsme navštívili Eliščinu komnatu, v níž je zvěčněna na obraze s mnichem, který ji tahá za vlasy. Malba mě ještě více utvrdila v mém přesvědčení. Komorná skutečně obývala tyto prostory!

DOBRODRUŽSTVÍ MALÉHO EDGARA

HANA PILNÁ (vítězka V. kategorie)

Hlasitě oddechoval. Drobné kapičky sraženého dechu v obláčcích odletovaly od jeho úst i nosu. Asi neměl běžet už od parkoviště, teď nemůže popadnout dech. Když ale on se tak moc těší! Je jedno, kolikrát už na hradě byl. Vždycky se tu našlo něco nového, co stále ještě čekalo na objevení a prozkoumání. Už jen

zatočit kolem studny a bude skoro tam. Bratra nechal daleko za sebou. Nestaral se. Však on se neztratí.

Na okamžik zastavil. Ponuré podzimní slunce vrhalo na hlavní hradní bránu strašidelně zpitvořené stíny. Edgar se zhluboka nadechl. Jeho nos zaplavila zemitá vůně podzimu s příměsí čehosi tajemného. Čehosi, co mělo svůj původ v dávných dobách a do našeho světa to prosakovalo právě takovými místy. Chlapec se blaženě usmál. Dneska rozhodně objeví něco neuvěřitelného, tím si byl jist. Svým dětsky způsobným „dobrý den“ pozdravil paní u pokladny, která se ho ani nepokusila zastavit, nehledě na skutečnost, že neměl vstupenku. Edgar tu byl skoro doma, všichni obyvatelé hradu už toho zvláštního chlapce s černými tajemnými očima znali a nikoho by nenapadlo chtít po něm peníze za vstup.

Jako pán se procházel po ušlapaném nádvoří a nechával svou nadměru bohatou fantazií poletovat kolem své hlavy jakožto nějakého bizarního motýla. Zahleděl se do na slunci se blyštících hradních oken. Jemný, ale studený větřík se mu velmi ovavě vetřel pod nedopnutou bundu a do uší mu pronikl sténavý zvuk. Edgar ztuhl. Něco tady nebylo v pořádku. Nic takového nikdy předtím neslyšel. Chvilí se zmateně rozhlížel váhající, co má udělat. Jeho dětskému rozumu ale netrvalo dlouho, než přišel s řešením, a klouček se vydal vstříc novému dobrodružství. Vyběhl po letitých schodech a tentokrát se ani nezastavil, aby si představil, kterak se po nich prochází statní rytíři v těžké zbroji. Tentokrát neviděl jejich zachmuřené tváře, nahrubo sešité řezné rány, ani temné oči tušící další nepokoje. Ne, tentokrát se hnal kupředu za oním temným, duši drásajícím zvukem. Kdesi v hloubi jeho vědomí mu hlásek radil, aby se na místě otočil a nevracel se zpět. Vždyť nic, co vydává kakovonii tónů, která se vplíží k samotné podstatě vaší bytosti a pomalu do ní zavrtá své otrávené drápy, nemůže být nikterak dobré. A přeci toho hlasu nedbal. Probíhal jedním kamenným obloukem za druhým a nepřestával pátrat po zdroji oné podmanivě hrozivé melodie.

Zastavil se. Ano, tady je to. Ale odkud to vychází? Rozhlédl se po rozpadajícím se sálu. Nikdo tu nebyl. Jen poslední vlaštovky ještě posedávaly pod trámovím, jako by se jim snad ani nechtělo odletět do teplejších krajin. Poslední, nyní již lhostejně chladné sluneční paprsky malovaly po zdech dech beroucí obrazy, za které by se nemusel stydět ani ten nejproslulejší abstraktní malíř. Edgar byl zmatený. Ať se rozhlížel sebevíc, krom modelu draka visícího ze stropu nebyl v sále nikdo. Co to znamená? Dál se otáčel přes rameno a hledal bláznivého hudebníka hrajícího na ten nástroj, jež zcela jistě nepocházel z pozemských krajin. Jenže místnost dál zela mrtvou prázdnotou a nic nenasvědčovalo tomu, že by se to mělo změnit.

Vyjel. Jeho rozjitřené myslí chvíli trvalo, než si uvědomila, že původem toho leknutí nebylo nic jiného než ledová krůpěj vody na krku. Zavrtěl hlavou a promnul si zátylek. Nic z toho se ale neseťkalo s úspěchem, neboť mu na tomtéž místě záhy přistála další kapka. Zavřel a otočil se. Nikde nikdo. Zvrátil hlavu,

aby vzápětí schytl další cákanec přímo do obličeje. Zaprskal a promnul si oči. Asi protéká střecha, pomyslel si a uhnul před další vodní střelou.

Edgar ještě chvilku přešlapoval na místě, než se otočil k odchodu. V tu chvíli ale zvuk, jež ho tam přivedl, zesílil. Začínal toho mít dost. Vždyť to přeci nedávalo smysl; ledaže by-, ledaže by to byl-, obezřetně zvedl hlavu a pozorně se zadíval na drakovu hranatou hlavu. Zíral na šupinatou tvář a pátral po něčem, co by potvrdilo jeho domněnku. A skutečně voda, která zcela zjevně dala vzniknout těm dotěrným kapkám, se hromadila v koutcích dračích očí. Ale to přeci není možný... V ten okamžik se oko pohnulo. Edgarovo srdce vynechalo ne jeden, ale hned dva údery, než se opět uráčilo naskočit. Drak upíral své jiskřivé oči na chlapce. Zavrtával se pohledem hluboko, hluboko až do nejzazších hlubin Edgarovy duše. Edgar stál na místě jako přilepený, neschopen pohnout byt jediným prstem. Drak do něj vléval podivnou směsí nejtemnějších myšlenek, hrůzných pocitů, strachu, zášti, bolesti, smutku a zmaru. Edgar pochopil. Ten zvuk, co ho sem přivedl. To byl drakův pláč.

„Proč jsi smutný?“ pípł nesměle Edgar, když konečně našel hlas.

„Protože mi moc ublížili,“ odvětil drak hlubokým, melancholickým hlasem, který rozezvučel staré kamenné zdivo.

„Kdo?“

„Oni,“ zavrčel drak.

„Já ale nevím, kdo jsou oni,“ zamumlal Edgar nesměle, jakoby se bál, že ho za to drak sní.

„Ukážu ti to, jestli chceš.“

Edgar přikývl. Už už se chtěl zeptat, jak to chce drak udělat, když v tom ho pohltila tma. Když se mu vrátil zrak, nemohl potlačit výkřik. Zíral na zemi několik set metrů pod sebou. Vznášel se ve výšce ne nepodoben kusu listu a křičel hrůzou. Spadne. Určitě spadne! A umře! Tohle se přeci nedá přežít. Teprve po chvíli si uvědomil, že se země nepřibližuje. Nevěděl, jak je to možné, ale nepadal. Ne, on letěl. Mával křídly a zdolávajíc neutuchající nápor větru kroužil nad poli a lesy, říčkami a loukami. Ale jak? Otázka se vznášela v Edgarově mysli a chvíli se zdálo, že zůstane bez odpovědi. „Jsi teď mou součástí,“ vysvětloval drak, jehož hlas zněl Edgarovi v hlavě. „Ale jak se to stalo?“ Drak se v duchu uchechtl, což ale díky jejich spojení chlapci neušlo. „Na světě je spousta věcí, kterým nerozumím, to, jak fungují kouzla, je jednou z nich.“ „Takže to bylo kouzlo?“ zvolal nadšený Edgar v duchu. „No samozřejmě, škrvně, jak bys to chtěl jinak vysvětlit.“ „No, jo. Asi máš pravdu,“ připustil, „a kde to teda jsme?“ „Jsme v minulosti. Prožiješ se mnou všechno, co jsem tenkrát prožíval já.“

Užíval si let. Počáteční strach ho opustil a vystřídal ho extatické nadšení. Vyčutnával si vítr pod blanitými křídly i zapadající slunce v zádech. Bylo zvláštní mít křídla a čtyři tlapy s ostrými drápy, stejně jako ocas a obří tlamu, ale Edgar

si na to vše zvykl až neuvěřitelně snadno. Sklopil křídla a začal klesat. Drak se zastavil jen několik málo metrů nad střechami budov. „Už víš, kde jsme, dítě?“ otázal se v duchu Edgara. Edgar zamžoural dračíma očima na město pod sebou. Bylo mu povědomé, a přeci si byl jist, že na tom místě nikdy nebyl. I když mohly by to být Pardubice, jen kdyby se ta řeka neklíkatila středem města, tam přeci nemá co dělat. Ale ta věž, ten kostel, ten zámek. Když si přimyslel všechny ty moderní budovy a místo špinavé řeky si představil silnici, zjevilo se mu před očima jeho rodné město. „To jsou Pardubice!“ vykřikl v duchu a nemohl uvěřit vlastním očím. „Přesně tak,“ broukl drak a stočil se ke kraji města. Obkroužil ještě jedno kolečko, aby se chlapec mohl pokochat, a zamířil si to do svého oblíbeného hájku, kde přespával. Lehce přistál a stočil se do klubička. „Tady bydlíš?“ „Ano, kluku, ale teď už musíš být zticha. Můj příběh začíná a ty nesmíš rušit.“ Drak zaklapl těžká kožovitá víčka a usnul.

Ostré ranní slunce proniklo i přes masivní vrstvu kůže na dračích očích. Drak zavrtěl ocasem, zaškubal čenichem, zatřepal křídly a až úplně nakonec rozlepil oči. Protáhl se jako kočka a jedním skokem hodným Herkula přistál v blízké tůňce. Celý se pocákal vodou, a když uznal svou ranní hygienu za dostatečnou, již výrazně klidněji vylezl ven a roztáhl se na sluncem zalité mýtině. Rozprostřel kolem sebe svá majestátní křídla a nechal sluníčko, aby je vysušilo.

Z poklidného poklimbávání ho vytrhlo dívčí zavýsknutí. Rozhodl se nevěnovat tomu přílišnou pozornost a převalil se na záda. Radostný dívčí smích ale neustával. Naopak se blížil. A opravdu, za několik málo okamžiků se na mýtinu přiřítilo nanejvýš šestileté děvčátko. Chůva soptila a kulhala někde daleko za svou svěřenyní a zbytek dívčiny rodiny byl ještě dál. „Jů, to je drak, co jsem ho tuhle viděla!“ vykřiklo děvče plné nadšení a přihopsalo ještě blíž. Dívka do draka div nenarazila. Poletovala kolem něj a snažila se křikem donutit chůvu k rychlejšímu tempu. Vždyť to je přeci ten hrozitánský drak, co by mohlo být úžasnějšího než on. „Buď zdrav, pane draku,“ zahihňala se dívenka a jakožto správná šlechtična, jíž také byla, se uklonila. „No tak nespí,“ houkla na draka. Žádná odezva. Sebrala všechnu odvahu, kterou ve svém drobném tělíčku našla, vzala ze země klacík a vši silou do draka dloubla. Ten ale jen podrážděně zabručel a převalil se zpět na břicho, aby na něj děvče nemohlo. Dívka si ale odmítala dát pokoj, dokud jí drak nebude věnovat alespoň trochu pozornosti. Pročež pokračovala ve všelijakém dloubání a rejpaní, štouchání a šimrání. Drakův očividný nezáměr jí jen více rozpaloval. Zašla dokonce tak daleko, že mu vylezla na hřbet a balancovala po jeho hrboлатé kůži. Když se pak svezla po krku jako skluzavce a ušetřila mu tak řádný kopanec do čenichu, pohár drakovy trpělivosti přetekl. Vyskočil na všechny čtyři a hrozivě na dívku zavrčel. Děvče ztichlo. Několik okamžiků na draka bez hlesu zíralo a pak spustilo nanovo. Drak si odfrkl a otočil se. Než se ale stihl vznést do vzduchu a odletět někam jinam, jak měl v plánu, děvče ho

čaplo za ocas a odmítalo ho pustit. Tak to by stačilo. Drak zapomněl na starou Čarodějnici i na pravidla, která mu jasně stanovila, když mu dovolila žít ve světě lidí, otočil se, rozevřel tlamu, jak nejvíce dovedl, a hlučné děvče spolkl. Edgar se znechuceně otrásl. Bylo to jakoby dívka projela i jeho hltanem. V tu chvíli ale na paseku doběhla chůva a jí v patách celý zbytek výpravy, jejímiž členy byli i rodiče drakovy snídaně. Ve tváři muže ve středních letech se zračil hněv a jen ruka jeho paní na jeho rameni mu zabránila satit meč a utnout drakovi na místě hlavu. „Vezměte ho na zámek!“ zavelel zostra a vykročil ke svému domovu.

Pan Vojtěch si to stále ještě nasupeně vpochodoval na nádvoří, kde se zastavil. „Přiveďte ho sem!“ Dva rytíři dotáhli nebohého draka v řetězech na nádvoří. Byl jen o dvě hlavy vyšší než oni dva, a když ho donutili si lehnout, mohl na něj pan Vojtěch shlížet shora, jak se mu zachtělo. „Sežral jsi mou dceru a za to zaplatíš, draku!“ „Zadrž!“ vykřikla Vojtěchova žena a zabránila mu v tasení meče. Již podruhé. Přistoupila k drakovi a klekla si vedle jeho hlavy. „Vrať mi mou dceru a trest, který tě potká, bude mírný. Neudělej to a provedu ti takové věci, že si budeš přát, aby tě do spárů dostala Čarodějnice.“

Drak si odfrkl. „Co bys mi mohla udělat? Nejsi mocná jako ona.“

„Každá žena ví, jak být čarodějnicí, když jí chceš sebrat někoho, koho miluje,“ pronesla zlověstně. Chvíli si vzájemně zírali do očí, na nádvoří hrobové ticho, než drak sklopil hlavu na znamení rezignace. Edgar cítil, jak se mu vlní žaludek. Udělalo se mu hrozně špatně. Zvracel. Stejně tak drak. Za malou chvíli byla malá Anička z Pernštejna opět na světle božím. Upatlaná, špinavá a hrozně páchnoucí, nicméně živá. „Teď běž, draku,“ zavelela paní Johanka, „až přijde čas vykonání tvého trestu, dozvíš se to.“ Drak pobouřeně zaprskal, vymotal se z řetězů a za udivených pohledů a páně Vojtěchových protestů odletěl.

„Vážně jsi sežral dceru Vojtěcha z Pernštejna?“ divil se v duchu Edgar, který se snažil vši silou zapomenout na odporný pocit v krku. „Hm, a řeknu ti, vůbec mi nechutnala,“ odvětil suše drak. Edgar se ušklíbl. „Tak co se teda stalo, že jsi skončil na Kuňce přivázaný ke stropu?“ „Počkej, hned se to dozvíš. Přeneseme se teď o několik let dopředu.“

Obloha zčernala, zrudla, zezelenala, až nakonec získala onen nemocný šedivý nádech brzkých jarních dní. Edgar nevěděl, zda je ráno, nebo večer, ale nezdálo se to důležité. V dračím těle dřepěl ve studené jeskyni pod Kunětickou horou a úzkým průzorem hleděl směrem k městu. Jeho citlivý sluch zachytil tesklivou melodii vznášející se pochmurně mezi drobnými kapkami deště. „Co je to?“ „To je modlitba za Vojtěchovu duši, právě zemřel.“ Edgar polkl. Tušil, že ať se bude díť cokoli, nebude to nic pěkného. V drakově hlavě se rozezněl jasný hlas paní Johanky. Drak si znechuceně odplivl, protáhl si křídla a vydal se splnit rozkaz. Letěli pod podmračeným nebem nad černým flórem potaženými Pardubicemi. Přistáli na nádvoří, kde na ně čekala ta, jež je přivolala. „Přišel čas na tvé potrestání,

draku. Tvým trestem bude chránit hrob mého muže před nezvanými narušiteli jeho zaslouženého svatého klidu po zbytek věčnosti.“ Drak se nahrbil a zavrčel. „Mělas mě radši zabít.“ „Ne. Uděláš, co jsem ti řekla.“ „A když ne?“ Paní Johanka stiskla rty a vedle ní uhodil blesk. Drak poplašeně uskočil. „Nepokoušej mě.“ Drak nahrbil svá záda a podvolil se.

Čekali skryti za kostelem zasvěceného svatému Bartoloměji, až všichni smuteční hosté opustí jeho prostory. Když se ze dveří vypoťel poslední opozdilec, proklouzl drak dovnitř a zaujal své místo za náhrobkem pana Vojtěcha. Stočil se do klubíčka, jak to měl ve zvyku, když se chystal ke spánku, a snažil se nemyslet na to, že takto bude ležet až do konce všech věků. Jo, být nesmrtelný má i své nevýhody, že, pomyslel si kysele. Pak si ale vzpomněl na starou Čarodějnici a na všechny její výhrůžky, načež vzal zavděk trestem paní Johanky a zavřel oči.

Uplynulo mnoho let, nebo tak to alespoň Edgarovi připadalo, a nic zvláštního se nestalo. Různí lidé přicházeli a odcházeli, až nakonec nikdo nechodil. Krom církevních hodnostářů už se kolem Vojtěchova náhrobku nikdo nemotal. Lidé zapoměli. Drak většinu času poklimbával a podřimoval a Edgar se začínal trochu nudit. Až jednoho dne se konečně dočkali.

Uprostřed noci se náhle podezřele pomalu otevřely dveře postranního vchodu. Do kostelní lodi se zlehka plížil stín. Zastavil se uprostřed kaluže měsíčního světla, které se dovnitř prodíralo skrz barevné vitráže. Byl to kostelník. Jeho kradmé pohyby dávaly tušit, že důvod jeho návštěvy nebude nikterak počestný. Drak napjal všechny svaly. Konečně se dočkal. Muž došel až k překrásně zdobenému náhrobku. Hvízdł do tmy. Zpoza rohu se vynořil jeho komplic, který se ale vůbec netvářil tak sebevědomě. Měl strach. „Tak dělej, pomoz mi to nadzvednout!“ houkl na něj pološeptem první muž. „Ale co ta kletba,“ pípнул právě přichozí. „Nesmysl! Dělej!“ Druhý muž se pozvolna přišoural k hrobce a pomohl svému kumpánovi s přípravou páčidla. Drak pobaveně sledoval, jak ti dva ve světle lundy zápasí s páčidlem a mnohosetkilovým náhrobním kamenem. Nejprve na ně chtěl skočit hned, ale po tolika letech nudy, si chtěl užít taky trochu zábavy. Chlapi soptili a kleli, páčili a nadávali, až kámen povolil. V té chvíli drak zachrčel. Ten nenadálý zvuk ne nepodobný sténání umrlce menšího z obou mužů tak vyděsil, že vzal nohy na ramena a svého odhodlaného kumpána nechal u otevřené hrobky. Kostelník se uškřibl a zavrtěl hlavou. Ale i jeho srdce vězelo až v krku, když nahlížel do černočerné tlamy porušené hrobky.

„Porušil jsi svatý klid pana Vojtěcha. Do roka a do dne se sejdeme a ty za to zaplatíš!“ pronesl drak opět tím hrdelním hlasem. Slova ale nebyla jeho, jen vycházela z jeho hlasivek. Zacukal šupinatou tlamou. To byla součást kletby paní Johanky. Tak to ne, jaký do roka a do dne?! Přeci se nebude další rok nudit. V náhlém popudu se rozhodl Johančin hlas, který mu stále zněl v hlavě, igno-

rovat. Vyskočil zpoza náhrobku a vztyčil se nad kostelníkem, kterému se srdce přesunulo z krku kamsi do spodní oblasti pánevní. Dech se mu zastavil a marně se ho snažil opět popadnout. Tajemný hlas vycházející z hrobky ho ani za mák nevyděsil tak, jako šupinatá obluda s planoucíma očima. Drak znovu zařval a kdesi v kostele spadl ze zdi obraz. Kostelník se pokusil zvednout a dát se na útěk, ale snaha marná. Drak ho srazil k zemi jedním mávnutím tlapy, načež celý kostelník i s botami putoval do drakova žaludku. Edgar se otrásl znechucením. Proboha, znovu už ne. Drak se spokojeně protáhl. Došel k náhrobku, opřel se o kamennou desku a vrátil ji na její původní místo. Pak se před náhrobkem přetočil na záda a se skvělým pocitem z dobře vykonané práce usnul.

Probudilo ho ostré světlo, které ani náhodou nemohlo pocházet od slunce. „Vstávej, ty praštěná ještěrko,“ zakrákal nepřijemný hlas přímo do drakova ucha. Drak s odporem otevřel oči a v tom okamžiku si přál, aby to byl nedělal. Stále ještě ležel na studené kostelní podlaze, ale už tam dávno nebyl sám. Nad ním se hrbila Čarodějnice. „Jsi připraven na svůj trest, ty přitroublý plaze?“

Drak se nahrbil. „Nic jsem neprovedl,“ zaprotestoval.

„Ne? A co ten sežraný chlap?“ otázala se jedovatě Čarodějnice.

„Jen jsem plnil příkaz paní Johanky,“ ohradil se šupináč se zlou předtuchou.

„A to mě má zajímat? To já ti dovolila tady žít. To já jsem tě přivedla do světa lidí a to já jsem ti stanovila podmínky, za kterých tu smíš zůstat. A tys je porušil!“

„Ale...“

„Žádné ale, připrav se na trest!“

Drak zakňučel jako kotě, které někdo tahá za ocas. „Prosím ne...“ Ale Čarodějnice byla neoblomná. Edgar se zachvěl. Cítil veškerý drakův strach i hněv. Vznášel se v tom uragánu emocí a snažil se z toho nezbláznit. Zablýsklo se. Krákvý hlas Čarodějnice sílil až naplnil jejich duše až po okraj. Edgar cítil, jak mu tuhnou nohy, ocas, hlava... Schouliil se do prenatalní polohy a pevně semkl víčka. Čekal, až to všechno pomine.

Když znovu otevřel oči, necítil se vůbec dobře. Nemohl pohnout jedinou končetinou. Visel přivázaný ke stropu nějaké polorozpadlé síně. Edgar cítil, jak se mu provázky zařezávají do dračích tlap. Pochopil. Byl zpátky ve svém světě, ve své době, v sále na Kuňce, kde draka našel. Náhle celý svět znovu potemněl.

S obavami otevřel oči. Ulevilo se mu, když zjistil, že stojí na pevné zemi zpět ve svém drobném chlapeckém těle.

„Ale to je hrozné, co ti udělali. Vždyť to s Aničkou nebyla ani tvoje vina. A pak jsi jen plnil, co ti bylo nakázáno. To je hrozné nefér!“ vykřikl chlapec, jako by si snad myslel, že tím něco změní.

„Já vím, chlapče. Už chápeš, proč jsem tak smutný?“

Chlapec přikývl. „Nedá se s tou kletbou něco udělat?“

„Obávám se, že nikoliv.“

„To tu budeš takhle viset navěky?“

„Nevím, je to možné.“

„A nenudíš se tady?“

„Hrozně.“

„A můžu si s tebou alespoň chodit povídat?“ ptal se Edgar jen s těžko skrývaným nadšením, které vystřídal pocit rozhořčení nad nespravedlností světa. Bude mít za kamaráda draka! Tím se nemůže pochlubit jen tak někdo. Drak přikývl a zkrivil tlamu do něčeho, co snad mohlo být i úsměvem. „Tak jo. Ale teď už musím jít, brácha už mě určitě hledá. Tak se měj a já zase přijdu,“ usmál se Edgar a vyběhl z rozpadající se síně.

Jeho bratr už stál na nádvoří a zlobně na něj zahlížel. „Kde zas vězíš?“ otázal se ledově svého mladšího sourozence. „Honzo, neuvěříš, co se mi právě přihodilo!“ hulákal na něj přes celé prostranství. Honza rezignoval a usmál se. Když se Edgar narodil, myslel si, že se matka zbláznila, když ho takhle pojmenovala. Postupem času ale zjistil, že jméno k malému chlapci perfektně sedí. Jeho historky se totiž jen nepatrně lišily od těch pocházejících z pera jeho slavného jmenovce. „Ne, to máš pravdu, pravděpodobně ti opět neuvěřím,“ odvětil s povzdychem.

ÚČASTNÍCI LITERÁRNÍ SOUTĚŽE STRÍPKY 2012

HOSTÉ KRUHU 32

ALEXANDR GORDON

SMS BÁSNĚ

32

Ve dne trhám
růže něžností
z tvých úst
abych tě mohl v noci
obdarovat
plátky veršů.

53

Děkuji ti za to,
že umíš mlčet
o svých citech ke mně.
Jinak bych se je nikdy
nenaučil číst
z dalek rozluky.

11

Přijel jsem pro Nic.
Nic se jmenuje paměť.
Čekám na obrazy paměti.
Pamatuji si starou fotografii matky
při kolonádě
vedle nového lázeňského domu.
To byl třicátý osmý rok.
Před válkou...
Teď není válka.
Není matka...
Je jenom Krynice
a stará fotografie.
Vznáším se
nad Parkovou horou
jako štít paměti
dávných časů.
Přijel jsem pro Nic.
Nic se jmenuje paměť.

Přeložila Věra Kopecká

Alexandr Bohdanovič Gordon se narodil roku 1961 ve Lvově. Absolvoval obor ekonomie na Lvovské univerzitě. Je básníkem, literárním znalcem a překladatelem. Píše ukrajinsky, polsky a rusky. Vydal dvacet sbírek poezie. Je členem Národního svazu spisovatelů Ukrajiny.

JAN BUCHTELA

MRZÁK

Bez obav
Paže staré
Bez obav
Hlava malá
A ona bez očí

Ne nenávist
Oči na háčku
Jilm kvete
A ona bez očí

Ne ona bez oka
Ona bez myslí
Žádná svůdná
Nesmysly

Jen slepá jak patrona...

CHLAPEČEK Z NUDY

Chlapeček z nudy

Když vosy žraly místo pampelišek
a z ženských tekla modrá místo červený
protože nesouhlasily s režimem
soudruh říkal soudruhovi idiote
a přišel Vašek Havel aby nás rozsoudil
vyhrnul nohavice, zapálil si cigáro a sedl do křesla
když třešně byly na ústupu před modrými ptáky
a na banány se už nestálo půl dňa
Jsem se narodil... světe div se

Jan Buchtela je mladý Břeclavský autor studující v Pardubicích obor Historicko – literární studia. Jeho práce se zaměřuje především na poezii a publicistické články. V současnosti se zabývá analýzou společenské a politické žurnalistiky v 90. letech ve vztahu k dobové kritice. Je vášnivým milovníkem kávy a doutníku.

- **Za neopakovatelné považujeme vždy to, s čím znovu počítáme.**
- **Zcela se vyčerpal. – Natankoval.**
- **Přírodní zákony – produkty z farmářských trhů.**
- **Politicky mají kromě politického pozadí, navíc i jeho popředí.**
- **Aby šetřil boty, vzali ho na hůl.**

Aforismy a metaforismy Jiřího FALTUSE

OHLASY A RECENZE

Z NOVÝCH KNIH

Současná česká poezie nosí Popelčin šat, tu a tam však ztratí za pozornost stojící střevíček. Pro celou řadu knihkupectví jako kdyby poezie vymřela po meči a po přeslici. A přece se úporně hlásí o svá nezadatelná práva. Je svérázným jevem, že vycházejí především prvotiny (převážně vlastním nákladem nebo zásluhou sponzorů). Od začátku roku jsem jich četl značný počet. Se vsí úctou a respektem – jak jinak se vyjádřit než „autor(ka) by udělal(a) lépe, kdyby se věnoval(a) něčemu jinému... V posledním desetiletí je běžné, že prvotin je naseto, potom jako když utne. Dlouhá léta nic. Nebo již vůbec. Někteří tvůrci ovšem po pozornosti volají. Z těch letošních K.V. Lakatoš, N. Patrová, V. Švandová – a nová členka Střediska **Jana Orlová**, na jejíž sbírce **ČICHAT OHĚŇ** (nakladatelství Petr Mervart, s vlastními účelnými, korespondujícími ilustracemi, 63 str., 2012) se podíleli L. Vavrečka a letitějším z nás známá Lenka Chytilová. Jméno Jany Orlové zajisté nikoli náhodou pamatuji ze sborníku 7edm (2009). Jedná se o formálně úspornou, myšlenkově bohatou poezii, která nemrhá slovy, představuje suverénní výpověď, oscilující mezi introvertními náladovými aspekty a obecnou sdělností, která je slibným vykročením. Orlová nesedí Pegasovi v sedle (však kdo z nás), k Parnasu ale nepochybně zamířila správným, smělym, originálním krokem.

Nejenom chlebem je člověk živ... U **Věry Kopecké** se zdá, že jí chleba netřeba, je živa uměním. Básnířka, překladatelka, editorka, fotografka, ilustrátorka, nyní i vydavatelka. S jarem potěšila sbírkou **ARCHITEKTURA ČASU** (sama vydala a ilustrovala, 170 str., 2013). Křehkým pětiverším dominuje přesvědčivost básnické výpovědi, čistá instrumentace plná hledání východisek i perspektiv, prostá bolestínských motivů. Je to sebereflektující zrcadlo bez kazů, které by rušily obraz. Jako kdyby se básnířka vrátila do krajin svého Stepního běžce (2006) a vykročila v jeho stopách vyzrálejší, intimněji naladěná, průzračnější, plná prosté touhy. Verš //němá výzva trosečníků// by mohl tvořit paralelu názvu. Věra Kopecká má ovšem ke ztroskotání daleko, je autorsky kompletněji vybavená, schopná konkrétnějšího, údernějšího, snad až filmového střihu.

S **Dragou Zlatnikovou** se v poslední době setkáváme především jako s překladatelkou. Letošní první **ČAJ** (Časopis autorů Jičínska) přináší její překlady D. Maksimovičové a Rosy Ausländerové, přední básnířky minulého století. Čeští čtenáři mohou znát její poezii z titulu Vítr a prach (1966) v překladu Zlaty Kufnerové. Obě básnířky střídaly na stejný terč pouze nad básní Můj klíč – a vzácně se „shodly“, což nebývá u překladů poezie běžné. Porovnáním nejednou získáme pocit, že každý překládal jinou báseň, jiného básníka.

Romantickou novelku **ESTER** (2013, Oftis, 80 str., ilustrace Věra Kopecká) připravila **Jiřina Valachovičová**. Ve svém pátém knižním titulu účelně zvolila ich formu, umožňující vcítit se do myšlení a činů svých hrdinek, které nechává plout po hladině děje, aby postupně poodhalovala minulost a motivy jejich jednání. Muži jsou spíše nosiči vody, tu průzračné, tu zakalené. Bylo by zjednodušené označit Ester za milostný příběh. Dosahuje širších parametrů jedné životní pouti a zaslouženě najde vděčné čtenářky. Už proto, že přes mnohá úskalí nakonec všechno dobře dopadne. Budiž, není nezbytně nutné, aby všechny konce dospěly do tragické roviny. Nevadí, že nenajdeme výraznější stopu po drsné realitě současnosti. Autorka se dokázala vyhnout scestné, často negativní tendenčnosti, která činí málo pravděpodobné ještě nevěrohodnějším a degraduje i dobře napsané. Kladem autorského rukopisu Jiřiny Valachovičové je sevřenost vyprávění, v němž téměř nenajdeme zbytečnou větu.

Stará přísloví obsahují mnoho moudrosti, jsou často prezentována, dovolme si jedno obrátit naruby. Do třetice dobrého. Platí to o básnické sbírce **Olgý Novotné HOLUBÍM KŘÍDLEM NOHOU VRANÍ** (2013, 77 str., Vydavatelství Věra Kopecká – zároveň autorka obálky i adekvátních ilustrací). Po sbírkách „Z jistého úhlu“ (1999) a „Volně ze rtů padající“ (2010) přichází básnířka s vyžralou poezií, v níž neplývá metaforami, její reflexe jsou věčné a střízlivé. Nehladí vždy jemnou dlaní, modeluje poezii jsoucí svěbytným odrazem intimních životních peripetií, úspornou poezii tlumenějších odstínů a komorního ladění. Některé motivy propustují celou sbírkou, vracejí se výraznější a zralejší. Jako se vracejí ptáci do svého hnízda. Novotná skutečně píše holubím křídlem, inklinuje však i k použití opačné alternativy (ve smyslu názvu). Mnohé básně zaujmou, některé se vryjí do paměti. To věru nelze přičíst k dobru každé sbírce. Buďme konkrétní: Rána, Nedokončená, Slovo, Smutek kolejnic. Když už jsme začali příslovím, vypůjčíme si ještě větu ze Sahibova libreta k Prodané nevěstě: Dobrá věc se podařila.

Renomovaný básník **Miloš Vodička** opustil vlastní utěšenou zahradu poezie a opětovně vykročil na prozaický lán meditativně pojatým románem **TOLERANČNÍ PATENT** (vydalo H+H, 2012, s výtvarnou spoluprací Petry Růžičkové). Čtenáři se od samého začátku vnucuje představa úporné, do všech detailů rozpracované ofenzivy, postupující k předem určeným dílčím cílům. Nepochybně to posiluje dramatickou linku děje. Vodička je bezesporu autor par excellence, jen škoda, že někdy útočí na slepou kolej, používá již značně omšelých, opotřebovaných rekvizit, které působí až kontraproduktivně. Objektivně však připustíme, že na každém stromu najdeme nějaký ten suchý list. Toleranční patent rozhodně stojí za přečtení.

Aktuální přístup zvolil **Milan Dušek** v povídkovém souboru **VSTRÍČ SVĚMU OSUDU** (Moba 2013, edice České krimi, 97 str.). O kriminálním žánru již bylo napsáno ledacos, ale pokud něco neplatí o Duškovi, je to vyjádření Břetislava

Hodka, že detektivka není život, detektivka je hra. Sedm povídek v uvedené knize vychází z ověřených principů, podepřených úpornou snahou o objektivizaci. A hle, ono to jde! Žádná hra autora s námětem a čtenáři, nýbrž malá dramata, nikoli komorní, jen zdánlivě soukromá, přesahující do roviny společenských dění. Neschází ani prvek tragična s podtextem, že nás stále obklopuje mnoho věcí k nápravě.

František Uher

ŘEKA SMĚŘUJÍCÍ K MOŘI

Literární činnost **Františka Uhra** je jako řeka, jejíž stále širší proud nic nezastaví na cestě k moři. Ponechám na povolanějších, aby posoudili díla básnická, aforistická a na poli epigramů, budu se věnovat jeho žni v žánru detektivky v uplynulých dvou letech.

Hned na úvod je třeba vyslovit, že nejde opominout jeho tvorbu v oblasti detektivních povídek, které pravidelně vycházejí v Jedním dechem, což je publikace, která každý měsíc představuje, co se v oblasti žánru detektivní povídky urodilo, vydává ji Pražská vydavatelská společnost. K tomu je zapotřebí ihned dodat, že tuto svoji činnost autor rozhojnil sbírkami povídek v Navě Plzeň (Mrtvá jako Pompeje, 2011 a Mrtví na pozdrav neodpovídají, 2012), v Mobě Brno (Osamělý jezdec, 2012) a ve Víkendu Praha (Smrtonosná žárlivost, 2012). Když to stručně shrnu, jde o povídkovou tvorbu ojedinělou co do rozsahu a zvláště literární kvality.

Uher je však mimořádně cílý i na poli detektivního románu. V roce 2011 vydal v Akcentu Třebíč „Vzdálený jez“, v tomtéž roce v Mobě Brno „A třetí taky krade“. Ke zmíněným se přidává v závěru roku 2012 román „**Uprostřed sněžení**“.

Tentokrát jde o příběh se zimní kulisou. Začíná obrazem, který se nepochybně vryje do paměti a provází nás až do posledních stránek románu. Neodolám, abych necitoval poslední řádky z úvodní stránky:

Sněžilo stále hustěji, jako kdyby se někde nahoře protrhla obrovská peřina a rozdovádění andílci v ní příčinnivě mávali křídélky, aby se toho studeného nadělení co nejrychleji zbavili.

Nedokouřená cigareta v koutku mužových úst působila nepatřičně, ale koho to zajímalo? Hodinky, které měl na zápěstí, ukazovaly za minutu šestnáct. Nebo za minutu čtyři. Těžko posoudit, neustále pokračovaly v zavedeném koloběhu.

Nehýbal se ovšem už.

Stále seděl opřený o buk a stále byl mrtvý.

Když se na dalších stránkách dozvíme, že mužští u piva v hospodě postrádají štamgasta, navrátilce z české komunity v Kazachstánu, který žije ve staré chalupě na jedné ze samot, možná začínáme něco tušit, s postupem bohatého děje nejspíš stále víc, kdo že tam seděl mrtvý, ale s jistotou se to dozvíme až v závěru knihy.

Umně vystavěný příběh zkušeného autora se odehrává v průběhu jedné zimy a samozřejmě ve známých lokalitách v nichž je Uher jako doma, neboť jde o Vysočinu, místo kde žije a píše. Tentokrát nás zavádí do samoty v katastru, kde velí policejní stanici, místní rodák a policejní matador, který se svými podřízenými řeší ledacos svérázně, ale bezesporu účelově a převážně úspěšně. Z běžných obyvatel vsi se tu často setkáváme s hajným, hrobníkem, knihovníkem, slečnou, známou lačností po mužích, poštovní doručovatelkou, která roznáší zásilky na lyžích, což je pro ni současně trénink, neboť běhá závodně. Své místo tu má i akademická malířka, tu kdysi do přestavěné hájovny přivedl místní sochař. Když pak zcela náhodně dojde k odhalení závažných trestných činů, vyšetřování se ujmou inspektoři z kriminálky.

Všechno se více méně točí kolem velkého případu na jehož vyřešení mají zájem nadřízení v policii i správní orgány, ale v jeho stínu je často zmínka o muži ze samoty, po němž už týdny není ani památky. Jak už to bývá, všechno nafukují nejrůznější fámy a dohady v rámci někdy až přebujelé lidské fantazie.

Poutavý příběh přebíráme jako korálky na stužce a díky častým odbočkám se nám zdá, že se snad ani nedobereme konce, ale to nás jen autor záměrně vede cestou, kterou si zvolil, a informace pouští po kapkách, aby udržel naši pozornost.

Natruc tomu, že píše o mnoha nectnostech lidského rodu, a to nemám na mysli pouze pachatele, píše se vzácným nadhledem a porozuměním ke svým postavám, není však sporu o tom, na čí straně autor stojí.

Uprostřed sněžení je román, jenž bezesporu uspokojí i náročného čtenáře, z celého textu je znát, že František Uher je také básník a aforista, příběh v jeho podání nepostrádá optimismus a naději, že mohou přijít lepší časy, v neposlední řadě je kladem i skutečnost, že neplýtvá zbytečně slovy.

Milan Dušek

SLOVO ČTENÁŘKY

Šťastnou náhodou se mi dostal do rukou bulletin Střediska východočeských spisovatelů Kruh, za což vděčím odpovědnému redaktorovi, Milanu Duškovi.

Dosud jsem o tomto literárně činném kolektivu nevěděla. Při pročítání jsem byla mile překvapena uspořádáním a rozmanitým obsahem. Bylo to pro mne něco nového, originálního. Něco, co čtenáře podněcuje, zaujme, nutí k zamyšlení. Podlehla jsem čtenářské zvědavosti a toužila po dalších číslech bulletinu. Stalo se a jsem tomu ráda. Mám před sebou Kruh s číslem 31 s krásným jarním motivem na obálce a uvnitř s neméně zdařilým zajímavým obsahem. Už na druhé a třetí stránce se poezie dotkla struny v mém srdci nejmilejší a nejvzácnější. A bylo toho více, co mne zaujalo, k čemu se vracím opakovaně.

Jako začátečnice si netroufám jednotlivě posuzovat ten či onen příspěvek autorů. Ale pocit, který mám, je bezesporu velice kladný. Moderní poezii jako

takovou jsem nechápala, nebyl to můj šálek kávy. Od chvíle, co se mi dostává do rukou bulletin, jsem po ní lačná. Začínám v ní totiž objevovat poetickou vzletnost a duchaplné myšlenky. Mám-li zjednodušeně vyjádřit své citění, Kruh mne svým obsahem obohacuje.

Nemohu se nezmínit o aforismech pana Františka Uhra. To jsou slovní gejzíry nápadů s pointami přímo umělecké tvorby.

Ku prospěchu a zajímavé jsou i záznamy a komentáře o tvůrčí činnosti členů Střediska.

Vždy potěší, když je práce pro veřejnost korunována radostí a úspěchem. Středisku východočeských spisovatelů se to bez nadsázky daří. Ať se daří i nadále!

Těm obětavým, kteří se organizačně podílejí na přípravách čtvrtletníku, přeji elán a vytrvalost, k tomu všemu pevně zdraví.

Alžběta Hubálková, Orličky

ZAZNAMENÁVÁME – KOMENTUJEME

JUBILEA:

Půlkulatá: Drahomíra Holmanová	29. 9.
Jan Stejskal	4. 10.
Jan Kratochvíl	23. 10.
Jana Macáková	18. 11.
Zdeněk Jirásek	12. 12.
Miloš Vodička	27. 12.

Kulatá: Helga Hrabincová	16. 8.
Draga Zlatníková	27. 10.

DODATEK KE KNÍŽKÁM V ROCE 2012

- Miloš Vodička – **TOLERANČNÍ PATENT** – román v nakladatelství H+H, s výtvarnou spoluprací Petry Růžičkové.
- Václav Franc – **KOŘENY** – povídky a básně vlastním nákladem ve spolupráci s Knihovničkou.cz
- Draga Zlatníková – **DÁREK PRO JEŽÍŠKA** – překlad pohádkového příběhu chorvatského autora Stjepana Liceho – nakladatelství Portál

- Věra Kopecká – **WROCLAW, VRATISLAV** – překlad průvodce do češtiny v nakladatelství Na Strychu, Wrocław

KNÍŽKY NAŠICH AUTORŮ V ROCE 2013

- Jiřina Valachovičová – **ESTER** - prozaická novela ve vydavatelství Oftis v Ústí nad Orlicí.
- Antonín Šlechta – **SEDM PÁDŮ SMRTI** – sbírka povídek, vázaná, vyšla ve vydavatelství Antonín Šlechta. Ilustrace jsou reprodukcemi olejů Jana Eipela
- Milan Dušek – **VSTŘÍC SVĚMU OSUDU** – sbírka povídek v nakladatelství Moravská Bastei Moba Brno v edici Česká krimi

VÝZVA

Městské muzeum Velvary vyhlašuje u příležitosti festivalu Dne poezie 2013 regionální literární soutěž **PODŘÍPSKO POETICKÉ**.

Kategorie: 15–21 let, 21–30, 30 a více

Počet příspěvků: 1–3 básně

Termín uzávěrky: 20. září 2013

Příspěvky označené plným jménem, věkem, adresou, telefonním číslem nebo e-mailem pošlete poštou na adresu Městské muzeum Velvary, Pražská 109, 273 24 Velvary nebo elektronicky na e-mail: muzeum@velvary.cz

Slavnostní vyhlášení vítězů proběhne v rámci programu Dne poezie ve Velvarech.

V PRAZE BYLY VYHLÁŠENY CENY AKADEMIE LČ.

Cenu Boženy Němcové obdržel in memoriam Alex Koenigsmark, cenu Ladislava Fukse sinoložka Hrdličková, cenu Karla Hynka Máchy za propagaci mladé literatury Karel Srp a Jazzová sekce. Blahopřejeme.

AUKCE PRO KONTO BARIÉRY 77

Výstava proběhla ve dnech 20. 11.–7. 12. 2012. Vlastní aukce uměleckých předmětů se konala dne 9. prosince 2012 ve prospěch Konta v Praze. Dražilo se celkem 436 exponátů od 383 umělců v Modré posluchárně Karolína. Draženým exponátem od Václava Smejkal (JBM) byla grafika cyklu Pohledy do historie. Během krátké chvíle se cena grafiky vyšplhala na téměř dvojnásobek vyvolávací ceny. Celkem aukce vynesla více jak 5 mil. Kč., které budou použity jako stipendium pro 62 těžce hendikepovaných studentů. ***Převzato z JBM NEVS 2/ 2013***

ZPRÁVY Z OBLASTÍ

JIVÍNSKÝ ŠTEFAN

Počátkem února jsem obdržela pozvánku na slavnostní předání Jivínského Štefana jako jedna z 246 nominovaných. Že nevíte, co je Jivínský Štefan? Také jsem mnoho nevěděla. Tedy, jak uvádějí jeho organizátoři „Jivínský Štefan je ocenění za pozoruhodný kulturní počin na území jičínského okresu. Dřevěná soška vytvořená Renatou a Martinem Lhotákovými se uděluje každoročně 25. února ve dvou kategoriích - za počin uplynulého roku a za zásluhy dlouhodobé. Hlavním smyslem štefanského snažení je získat přehled o všech bohubilých kulturních aktivitách na okrese, pozvat lidi na setkání a tam jim poděkovat. Udílení je předmětem občanské iniciativy, jedná se o aktivitu zdola. Pořadatelé jsou: Štefanská komise (samozvaný otevřený a iniciativní orgán), Nadační fond Jičín město pohádky, Knihovna Václava Čtvrtka v Jičíně a Prochoroviny. Každý rok do 31. prosince může kdokoli poslat jakýkoli počet nominací.“ Ještě dodám, že název je vzpomínkou na jičínského občana Josefa Štefana Kubína a že předávání se koná každý rok jinde, v jiném městě jičínského okresu, které tak dostává příležitost představit svou historii i současnost, svůj kulturní život okolním obcím. Letošní předávání bylo už sedmnácté a konalo se tentokrát v Ostroměři. Již před zahájením bylo pro účastníky otevřeno Muzeum Eduarda Štorcha a Karla Zemana, rodáků z Ostroměře. Vlastní setkání probíhalo v prostorách základní školy. U prezence obdrželi pozvaní pamětní list a kartu s Jivínským Štefanem, almanach a cd Ostroměř, vydané u příležitosti V. sjezdu rodáků a mimořádné číslo Prochorovin (kulturní téměř měsíčník vydávaný ing. Bohumírem Procházkou) s kompletním seznamem a charakteristikou nominovaných. V přílehlých třídách měli účastníci možnost představit materiály o své činnosti, v jiné učebně nabízely místní ženy občerstvení. Vlastní program v aule školy moderovali žáci, děti školy se předvedly ve scénkách, recitaci a zpěvu. Vzhledem k tomu, že na cenu Za počin roku bylo 147 nominací a jak uvádějí organizátoři, každý nominovaný si zaslouží dík a ocenění, byla cena v této kategorii losována. Cenu získali organizátoři Kopidlenských slavností 2012. Mezi 99 nominovanými za Dlouhodobé zásluhy byli z našeho SVČS Václav Franc za vydávání časopisu Kobra a Čaj, organizací soutěže Řehečská slepice, vedení Literárního spolku LIS při Knihovně Václava Čtvrtka a vlastní literární činnost a Draga Zlatníková za činnost v LISu, podíl na organizaci Šrámkovy Sobotky, festivalu Jičín - město pohádky a akcí na Šolcově statku v Sobotce a za překlady. Hlavní cenu Jivínského Štefana udělila porota Bohumíru Procházkovi za dlouholeté vydávání nezávislých novin Prochoroviny, práci dopisovatele do řady celonárodních deníků, organizaci Jivínského Štefana a podíl na práci LiSu. Oceněný ji hned po převzetí předal dalšímu z nominova-

ných, Miloslavu Sádlovi, kronikáři obce Keteň od r. 1976. Cena tak byla v tomto roce udělena dvakrát.

Bylo krásné v dnešní uspěchané a kultuře málo přející době vidět tolik lidí, kteří převážně ve svém volném čase a bez nároků na honoráře obohacují náš život. Velice oceňuji toto „štetfanské snažení“, které dokáže připomenout a zveřejnit jejich kulturní aktivity a poděkovat těm, kdo vytvářejí regionální kulturu. Těší mě, že jsem mohla být při tom.

Věra Kopecká

12. února se v Broumově konal pořad „Broumovsko v poezii a fotografiích“.

Nejprve četly děti, pak další tvůrci z města i okolí, v závěru zazněly verše Miloše Hromádky, Jany Wienerové, Antoni Matuszkiewitze a Věry Kopecké. Vše doplnilo promítání fotografií z Broumova.

14. března se konal v Městské knihovně v Jablonci nad Nisou autorský večer Olgy Novotné s názvem „Co se nevešlo do sbírky“. Autorka v něm představila novou básnickou sbírku „Holubím křídlem nohou vrani“. Básně doplnila i verši do sbírky nezařazenými. Na večeru se přednesem ukázek podílel i ředitel knihovny Mgr. Zbyněk Duda a vedoucí programového oddělení paní Dana Foltýnová. Součástí programu byl hudební doprovod kapely Duro Nux. Pořad navštívila náměstkyně primátora města Jablonec nad Nisou paní Paukrťová. Součástí večera bylo ocenění nejlepších dětských čtenářů. Příjemnou slavnostní atmosféru doplnila sklenka šampaňského.

V sobotu 6. dubna 2013 byly v Knihovně Václava Čtvrtka v Jičíně vyhlášeny výsledky 12.ročníku literární soutěže humoru Řehečská slepice 2013. Letošní ročník měl motto: Co Řehečák – to muzikant!

Absolutním vítězem se stal pan Jiří Němec ze Žerotína za povídku Letos bylo hodně jablek. Soutěže se ve třech kategoriích zúčastnilo 23 autorek a autorů. V poezii byla nejúspěšnější Ilona Pluhařová z Valdic za báseň Óda na moderní svět, v kategorii písňového textu se z vítězství radovala Zlata Zákoutská z Nové Paky za text Znáte vesničku u Jičína. Cenu Knihovny Václava Čtvrtka získal Jiří Šandera z Milonic u Blanska za povídku Hadrový generál.

Celé odpoledne provázela dobrá nálada, humor a hudební těleso Řehečské kvarteto.

Příští, již 13. ročník, bude vyhlášen na podzim letošního roku a bude věnován dětem, v poezii především dětské poezii a v próze historkám ze školních lavic.

Za pořadatele Václav Franc

Účastníci literární soutěže Řehečská slepice.

Městská knihovna v Rychnově nad Kněžnou pořádala pod záštitou Královéhradeckého kraje 2. ročník Svátku knihy 18. dubna 2013 v Pelcově divadle. Díky pořadatelům proběhla akce v důstojném prostředí a organizačně byla dobře zajištěna. Součástí byla prodejní výstava knih vydavatelů a nakladatelů východočeského regionu, kde se mimo jiné prezentovalo nové vydavatelství Věry Kopecké z Křinic u Broumova, zatím básnickými sbírkami Věry Kopecké, několika sbírkami z překladů kolegů ze zahraničí, sborníky ze Dnů poezie v Broumově a sbírkou Olgy Novotné „Holubím křídlem nohou vraní“. V rámci stánku vydavatelství Oftis prodávala Jiřina Valachovičová svoji novou prózu pod názvem Ester. V doprovodném programu se uskutečnilo několik besed, té s mládeží se zhostil PaedDr. Josef Lukášek na téma: Jak to bylo s Mikulášem z Potštejna. Všichni jmenovaní jsou členy Střediska východočeských spisovatelů v Pardubicích.

Milan Dušek

Věra Kopecká a Jiřina Valachovičová při prodeji knih v Rychnově

Městská knihovna Lanškroun za podpory Města vyhlásila pro žáky ZŠ a gymnázia lanškrounského regionu I. ročník literární soutěže v poezii a próze na téma „Rozhlížím se kolem sebe“.

OBSAH KRUHU 32

M. Kulhavá: Ilustrace	1
M. Dušek: Na slovíčko s Václavem Francem	2
J. Dvořák: Ztracené a nalezený	4
V. Kopecká: Architektura času	9
V. Franc: Obyčejnej život	10
P. Musílek: Slova, Ztracený obraz	12
M. Hojná: Pochopit	12
J. Orlová: Jdu mezi kůly, Štěstí bylo hranaté	14
P. Pešát: Splněné přání	15
J. Miletínová: Slzobraní, Plachost máš vepsanou v očích	19
E. Neméthová: Zápisky zkrachovalé studentky	20
M. Kubíček: za námi ozvěna	27
D. Zlatníková: Kašna, Zastavení, Život v kostce	28
M. Urbanová: Prostáček	29
Z. Jirásek: Nejsem básník	34
O. Novotná: Bertin omyl	34

PARDUBICKÉ STŘÍPKY 2012

J. Plešková: Na návštěvě u Pernštejnů	38
T. Dvorská: Jak jsem potkala Pernštejnské strašidlo	43
H. Pilná: Dobrodružství malého Edgara	44

HOSTÉ KRUHU

A. Gordon: SMS básně	52
J. Buchtela: Mrzák, Chlapeček z nudy	53

OHLASY A RECENZE

F. Uher: Z nových knih	54
M. Dušek: Řeka směřující k moři	56
A. Hubálková: Slovo čtenářky	57

ZAZNAMENÁVÁME – KOMENTUJEME

Jubilea – Knížky v roce 2013 – Výzva – Aukce - Zprávy z oblastí	58

Aforismy: Jiří Faltus	26, 53

KRUH, bulletin Střediska východočeských spisovatelů Pardubice

Ročník IX. – číslo 32 – červen 2013

Odpovědní redaktoři: Jiří Faltus, Milan Dušek

Obálka: Jiří Hrabinec, Miloslav Dušek jun.

Vytiskl: OFTIS s. r. o. v Ústí nad Orlicí

Příspěvky do Kruhu 33 zasílejte:

Milan Dušek – Helvíkovice 104, 564 01 Žamberk (proza a publicistika)

e-mail: spisovatel@milandusek.cz

Jiří Faltus – Zborovská 221, 563 01 Lanškroun (poezie)

e-mail: faltus.jiri@centrum.cz

Elektronicky ve WORDU (v text. Editoru) velikost písma 12, písmo Times New Roman.

Uzávěrka příspěvků: **15. srpna 2013**

Zveřejněné práce nejsou upravovány bez dohody s autorem.

PARDUBICE

**Toto číslo vyšlo za přispění Magistrátu Pardubice,
Krajského úřadu Pardubice a Krajského úřadu Hradec Králové.**

